Colegiul Național „A. T. Laurian”
Botoșani

REVISTA DE LIMBI CLASICE

KATHARSIS

NUMERUS SEPTIMUS DECIMUS MMXXII

CUPRINS

Argumentatio 4

Literatură 6

Între istorie și mit 32

Actualități 36

Carmina 51

Vox Discipuli 55

Argumentatio

Prof. dr. Coca Dorica
Colegiul Național "A.T.Laurian"

„Nimeni nu obţine un succes răsunător
doar făcând ceea ce i se cere;
măsura excelenţei şi a succesului este dată
de ceea ce faci
cu mult peste strictul necesar”
Charles Kendall Adams

Acest număr al revistei noastre apare cu ocazia ZILELOR COLEGIULUI NAȚIONAL ”A. T. LAURIAN”, 163 de ani! Cel care a dat numele prestigioasei noastre instituții, August Treboniu Laurian, a fost profesor, redactor, istoric, filolog, revoluţionar paşoptist, membru al Academiei Române şi preşedinte al acesteia. A susținut cu înflăcărare curentul latinist, a reorganizat învăţământul din Moldova şi a fost cel care a introdus latina ca limbă obligatorie de studiu.

Acum, în prag de sărbătoare, aducem un omagiu înaintaşilor noştri, mari dascăli, modele demne de urmat, încercând să le mergem pe urme.

Dascălul are misiunea de a forma caractere. Pentru a reuşi acest lucru este nevoie de mult talent pedagogic, de răbdare în a căuta noi metode, adaptate noilor cerințe, pentru a fi mereu pregătit în a soluționa orice problemă apărută.

Quintilian, primul profesor remunerat de către statul roman, dă diferite sfaturi profesorilor pentru a relaționa optim cu elevii. În același sens ar trebui să avem noi, dascălii, o atitudine potrivită și apoi să le-o transmitem elevilor noștri. Gândind, vorbind şi acţionând noi cu entuziasm, vom atrage rezultate pozitive, vom atrage elevi la orele noastre, vom fi mereu urmați și solicitați pentru a fi în jurul lor. Într-o lume în care existenţa noastră cotidiană stă tot mai mult sub semnul determinant al tehnicii este important ca procesul de formare a tinerilor să fie vegheat şi mai atent. În acest sens, e foarte important să-i determinăm pe tineri să se exprime liber, să comunicăm deschis cu ei și chiar să-i pregătim să comunice cu ceilalți sau în fața celorlalți.

Astfel, iniţiem tinerii pentru a vorbi liber în public, pentru a ţine un discurs cu o anumită ocazie de familie, de exemplu, sau chiar la o conferinţă ţinută în faţa unui public numeros.

Cu aceste ocazii, este bine ca elevii noştri să fie deprinşi să ţină seama de anumite reguli, de anumite metode, tehnici practice şi sugestii care îi va ajuta să se adreseze în mod eficient persoanelor diverse sau unor grupuri de oameni, folosind corect limba maternă.

Performanţa se obţine cu dificultate. Presupune multe ingrediente: mult talent, dar şi mai multă muncă. **„Miscuit utile dulci”**, spune Horatius, adică îmbinarea dintre util şi plăcut, între muncă şi talent ***„nimic nu dă munca fără o vână bogată şi nici un talent fără studiu”***.

Ne convine sau nu, totuşi, foarte important este rolul dascălului, el imprimă clasei ritmul, plăcerea faţă de obiectul lui, dorinţa de a şti mai mult, dorinţa de performanţă. Dacă el, profesorul, este entuziasmat de ceea ce face, de ceea ce are de predat, dacă reuşeşte să-l facă pe elev să fie curios în legătură cu subiectul predat, să fie doritor de a afla şi a şti mai mult decât este în manual, atunci profesorul şi-a atins ţinta.

Totuşi, nu este atât de uşor precum pare. Cred că un bun profesor trebuie să fie şi un bun psiholog, ttrebuie să ştie să-şi încurajeze elevii, să-i înveţe să aibă încredere în ei, deoarece încrederea îţi consolidează talentul. Apoi, ceea ce duce sigur la performanţă este pasiunea cu care lucrezi, care va insufla energie talentului. Iniţiativa este cea care energizează talentul, iar concentrarea îl va direcţiona. Pregătirea temeinică şi foarte serioasă de înaintea fiecărui concurs va poziţiona talentul, iar exerciţiul consecvent îl va şlefui. Perseverând, talentul va fi susţinut, iar curajul va testa talentul. Disponibilitatea de a învăţa va dezvolta talentul, iar caracterul fiecăruia îl va proteja. Responsabilitatea e un alt punct forte care va întări talentul.

Profesorul va oferi oportunităţi de dezvoltare personală elevilor, prin care să se asigure dezvoltarea sentimentului competiţional şi şansa accesului la dezvoltarea personalităţii fiecăruia, educarea tinerei generaţii în spiritul valorilor perene.

Formarea tinerilor nu înseamnă doar transmitere de cunoştinţe şi punere a tinerilor în condiţia necesară exercitării unei anumite profesii. Formare înseamnă formarea omului întreg, cu toate valenţele lui, nu numai intelectuale, ci şi artistice, sociale, înseamnă asumarea responsabilităţilor în Stat, în societate, în familie, înseamnă dezvoltarea unei personalităţi libere care să facă alegeri înţelepte şi plăcute lui Dumnezeu.

UN MODEL DE TRADUCERE DIN LIMBA LATINĂ MEDIEVALĂ A UNUI FRAGMENT DINTR-UN DOCUMENT ADMINISTRATIV DIN 1665

Invitat special al acestui număr

PROFESOR UNIVERSITAR DOCTOR EMERITUS MIHAELA PARASCHIV, UNIVERSITATEA "AL. I. CUZA", IAȘI

Michael Apafi, principele Transilvaniei, cu diploma datã din Alba Iulia, la 29 mai 1665, primeşte din nou în ceata nobililor pe Ioan Boer de A.-Venicze [Veneţia de Jos, BV] şi pe frate-său Ladislau Boer de A.-Comana [Comana de Jos, BV], cari şi-au fost perdut documentele lor vechi

Nos Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos, cum ad nonnullorum fidelium Dominorum Consiliariorum nostrorum singularem Nobis propterea factam intercessionem, tum vero benignique attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitiis nobilium Iuanis de Also-Venicze ,ac — — — Ladislai Boer de Also-Komana fratrum consanguineorum, quae ipsi in omnibus rebus et negotiis temporumque varietatibus Principibus Regni huius Transilvaniae Praedecessoribus videlicet nostris faelicis

Noi, Mihail Apafi, prin bunăvoinţa lui Dumnezeu Principe al Transilvaniei, Domn al Părţilor Regatului Ungariei şi Comite al Secuilor, dăm de ştire în cuprinsul înscrisului de faţă, făcând cunoscut tuturor celor interesaţi, că noi, atât la recomandarea personală a unora dintre credincioşii noştri domni consilieri, făcută nouă, cât şi, luând seama şi cercetând cu bunăvoinţă credinţa şi serviciile devotate ale nobililor fraţi de sânge, Ioan, boier din Veneţia de Jos şi Ladislau, boier din Comana de Jos, <servicii> pe care ei înşişi le-au dovedit şi le-au împlinit mereu cu diferite ocazii şi în diferite situaţii ale vremurilor faţă de Principii acestui regat al Transilvaniei, înaintaşii noştri de fericită

reminiscentiae summa semper alacritate et animi promptitudine exhibuerunt, ac impenderunt, deinceps quoque eadem pari fidelitate praestituros promittunt et pollicentur, eosdem igitur Iuonem, ac Ladislaum Boer alias quoque Nobiles, verum praeteritis disturbior(um) temporibus per Tartaros infensissimos inimicos Cristiani nominis honestis lit(t)eris armalibus et nobilitaribus spoliatos de speciali gratia et potestatis nostrae Principalis plenitudine denuo et ex novo in coetum et numerorum verorum natorum indubitatorum et insignitorum Regni nostri Transilvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum Nobilium annumerandos, aggregandos, co-optandos et adscribendos duximus, prout annumeramus aggregamus, cooptamus et adscribimus per praesentes decernentes expresse, ut amodo deinceps successivis semper temporibus iidem Iuoannes et Ladislaus Boer haeredesque et posteritates ipsorum utriusque sexus universae pro veris, natis, indubitatis et insignitis Nobilibus habeantur et reputentur.

In signum autem huiusmodi verae et perfectae nobilitatis eorum haec arma sive Nobilitatis insignia: Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris triangulare, in cuius campo sive area homo quidam integer rubra indutus veste gilvo insidens equo manuum sinistra habenas equi indirigere, dextra autem ensem evaginatumellevatum capulo tenus pre-hensum capiti Turcico infixum sursum tenere conspicientes utrasq(ue) oras seu margines ipsius scuti pulcher(r)ime ambiunt et exornant: prout haec omnia in capite sive principio praesentium lit(t)erarum nostrarum docta manu et arte Pictorum clarius expressa et fusius depicta esse cernuntur animo de-liberato et ex certa scientia liberalitateque nostra

amintire, cu cel mai mare zel şi hotărâre a gândului, mai apoi, fiindcă ei promit şi făgăduiesc că vor da dovadă de aceeaşi cuvenită credinţă, aşadar, pe aceiaşi boieri Ioan şi Ladislau, foşti nobili, însă lipsiţi de înscrisuri autentice, de arme şi titluri nobiliare, în vremurile trecute ale distrugerilor provocate de tătari, cei mai aprigi duşmani ai numelui de creştin, am hotărât, din favoarea deosebită şi din plinătatea puterii noastre princiare, ca aceiaşi, să fie enumeraţi, alipiţi, cooptaţi şi înscrişi din nou şi pentru a doua oară, în clasa şi numărul adevăraţilor, născuţilor, neîndoielnicilor şi remarcabililor nobili şi boieri din ţara noastră a Transivaniei şi din părţile ţării Ungariei alipite acesteia, după cum îi şi enumerăm, alipim, cooptăm şi înscriem prin înscrisul de faţă, hotărând cu străşnicie ca de acum înainte, în toate vremurile ce vor veni, aceiaşi boieri Ioan şi Ladislau, precum şi toţi moştenitorii şi urmaşii lor de ambele sexe să fie socotiţi şi consideraţi drept adevăraţi, născuţi, neîndoielnici şi remarcabili nobili.

Iar ca semn al acestei adevărate şi desăvârşite noblețe a lor, <le atribuim> următoarele arme sau însemne ale nobleței: anume, un scut militar ridicat, de culoarea cerului, triunghiular, pe al cărui câmp sau suprafaţă e un om dârz, îmbrăcat cu o haină roşie, şezând pe un cal şarg, care cu mâna stângă dirijează frâiele calului, iar cu dreapta ţine strâns de mâner o sabie scoasă din teacă, ridicată, implântată în capul unui turc; deasupra scutului este aşezat un coif ostăşesc închis, pe care îl acoperă o coroană regească împodobită elegant cu pietre preţioase şi mărgăritare, iar din vârful coifului panglici sau fâşii de felurite culori, revărsându-se de o parte şi de alta, învăluie şi împodobesc în chipul cel mai frumos ambele capete sau margini ale scutului, aşa cum toate acestea se vede că au fost reproduse mai clar şi zugrăvite mai pe larg în fruntea sau la începutul înscrisului nostru prezent,

Principali praefatis Iuanni ac Ladislao Boer haeredibusque et posteritatibus ipsorum utriusque sexus universis gratiose dedimus, donavimus et contulimus annuentes et concedentes, ut ipsi praescripta arma sive nobilitatis insignia more aliorum verorum, natorum, indubitatorum et insignorum Nobilium armis utentium ubique in praeliis, hastiludiis, torneamentis, duellis, ac aliis quibusvis exercitiis militaribus et nobilitaribus, necnon sigillis, vexillis, velis, aulaeis, an(n)ulis, domibus, cortinis, tentoriis et sepulchris, ac clipeis, generaliter vero quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae et sincerae nobilitatis titulo, quo eos ab universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, ordinis, officii, dignitatis functionisque et praeminentiae homines existant, insignitos dici, teneri, nominari et reputari volumus, ferre et gestare omnibusq(ue) et singulis iis honoribus, gratiis, privilegiis, indultis, libertatibus, immunitatibus, ac praerogativis, quibus coeteri veri, nati, indubitati et insigniti Regni nostri Transilvaniae et Partium Hungariae eidem an(n)exarum nobiles et militares homines quomodocunque de iure et ab antiqua consuetudine utuntur, fruuntur et gaudent perpetuo uti, frui, et gaudere valeant, atque possint.

de mâna pricepută şi de talentul pictorilor; cu gând chibzuit şi cu deplină cunoştinţă şi dărnicie a noastră princiară, am dat cu bunăvoinţă, am dăruit şi am acordatsusnumiţilor boieri Ioan şi Ladislau, precum şi tuturor moştenitorilor şi urmaşilor lor de ambele sexe <aceste arme sau însemne ale nobleţei>,încuviinţând şi îngăduind ca ei, după obiceiul altor nobili adevăraţi, născuţi, neîndoielnici şi remarcabili, care se folosesc de arme, să poarte şi să mânuiască susmenţionatele arme sau însemne ale nobleţei, pretutindeni, în lupte, întreceri cu lancea, turniruri, dueluri şi alte exerciţii militare şi nobiliare de orice fel, de asemenea de sigilii, stindarde, cortine, văluri, baldachine, inele, corturi, case şi morminte şi scuturi, şi în general de orice fel de lucruri şi expediţii, sub titlul adevăratei şi sincerei nobleţi, prin care vrem ca ei să fie desemnaţi, consideraţi, numiţi, socotiţi remarcabili de către toţi şi de fiecare în parte, de orice stare, condiţie, onoare, clasă socială, ocupaţie, demnitate, funcţie şi superioritate ar fi oamenii; şi să poată şi să fie în măsură să se folosească, să aibă parte şi să se bucure de toate şi de fiecare în parte de acele onoruri, favoruri, libertăţi, imunităţi şi prerogative, aşa cum pe drept şi după vechea tradiţie se folosesc, au parte şi se bucură neîntrerupt ceilalţi adevăraţi, născuţi neîndoielnici şi remarcabili nobili şi oşteni ai Regatului nostru al Transilvaniei şi al părţilor Ungariei anexate ei.

Limba latină, ieri și azi

Invitat special al acestui număr

THEODOR GEORGESCU – CONF. UNIV. DR. - UNIVERSITATEA BUCUREȘTI

Am terminat liceul în 1995, o clasă de Filologie la Şcoala Centrală din Bucureşti. Am urmat apoi cursurile Secţiei de Filologie Clasică a Universităţii Bucureşti. Dacă m-ar întreba azi un elev câtă latină am făcut în şcoală, i-aş răspunde amintindu-mi foarte bine: după 1 oră de latină în gimnaziu în clasa a VIII-a, am avut 3 ore de latină din clasa a IX-a până în clasa a XII-a, teză la latină în fiecare semestru, probă (opţională) de latină la Bacalaureat. Dacă acelaşi elev m-ar întreba de ce el, elev tot la Filologie, mai face o singură oră de latină şi nu poate să-şi aleagă această disciplină la Bac, ce-ar trebui să-i răspund?

Limba latină, ieri și azi

Cum s-a întâmplat că, într-un interval nu de secole, ci doar de câţiva ani, ponderea culturii clasice s-a redus atât de drastic în curriculum? Desigur, cu puţine excepţii, mai peste tot în Europa presiunea disciplinelor „noi“ (legate de informatică, tehnologie etc.) a condus la ajustări (mai precis tăieri) din ce se afla până atunci în planul-cadru. Tăierile au fost operate după principiul „tăiem din trecut“ şi facem loc „viitorului“; latina, istoria erau victimele cele mai la îndemână, latina în primul rând, căci avea mai puţini apărători. Structura sistemului de învăţământ din anumite state europene, mai descentralizată decât la noi, a permis continuarea predării disciplinei la un nivel ridicat, chiar dacă nu pentru toată lumea. În România, cu avantaje, dar şi neajunsuri, curriculumul este naţional: în liceele din Bucureşti sau Cluj se studiază aceleaşi discipline, în aceeaşi proporţie, precum în liceele unui orăşel mai mic din provincie. Astfel că introducerea unor discipline sau eliminarea altora afectează pe toată lumea. Ca o cuvenită reparaţie pentru anii de dinainte de ’89, atunci când învăţământul umanist din licee fusese drastic amputat în favoarea profilului „tehnologic“, după Revoluţie au fost reintroduse la clasele de Filologie câte 3 ore de limba latină, dublate de teză; în plus, chiar şi secţia de Real avea prevăzute ore de latină în primele clase. În entuziasmul acelor ani, mai multe licee au creat şi au reuşit să menţină câţiva ani clase de „Limbi clasice“, unde latina şi greaca erau învăţate deopotrivă. A fost perioada de akmé, „maximă înflorire“, de care aveam, desigur să ne dăm seama mult mai târziu: profesori dedicaţi predau aşezat disciplina într-un număr de ore convenabil, astfel încât aveau şansa să-i scoată la lumină frumuseţile în faţa elevilor.

Mulți dintre aceștia învățau de plăcere, inspirați de profesorii lor, știind și că la sfârșitul liceului vor putea să-și aleagă printre probele de Bacalaureat limba latină. Nu puțini erau cei care nu se mulțumeau doar cu ce se făcea la clasă, ci se întreceau în concursurile școlare („Olimpiadele") naționale sau intrau în competiție pentru a prinde un loc în lotul internațional care reprezenta România la un concurs internațional, ținut în Italia, dedicat operei lui Cicero. Pentru mulți era prima șansă de a ieși în Occident. Lotul, pregătit de profesori universitari în „cantonamente" la Bușteni sau Năvodari, în care, de dimineață și până seara târziu, se traduceau și comentau bucăți alese din Cicero, era spațiul în care se formau caractere, elevi în stare să argumenteze o idee mereu pe baza unor solide baze lingvistice. O selecție drastică (o probă orală de latină, eliminatorie, și trei examene scrise: latină, istorie antică și gramatică) permitea unora dintre ei să-și continue studiile la secțiile de Filologie Clasică, reînsuflețite și ele după anii '90. Profesori de prestigiu luau în primire elevi cu latina deja „știută" și-i duceau mai departe, șlefuindu-i și învățându-i greacă într-o armonie cum doar cultura clasică îți poate oferi. Generațiile formate atunci au intrat apoi în „sistem", în România sau în Occident, unde nu puțini și-au continuat studiile. Așa au apărut profesori, cercetători sau oameni de cultură în alte domenii în care cultura clasică i-a ajutat să fie printre cei mai buni acolo unde au ajuns.

„Vârstei de aur" i-a urmat (prea) brusc cea „de fier", odată cu „modernizarea" planului-cadru și a structurii Bacalaureatului. În anii 2000, cele 3 ore s-au făcut 2, iar începând cu 2004, planul-cadru prevedea doar 1 oră la clasele IX–X și câte 2 la XI–XII; începând cu 2006, a fost tăiată încă 1 oră la a XII-a, deși numărul celor care alegeau latina la Bacalaureat, la filologie, era în creștere; parcă pentru a completa aceste amputări, în 2009 posibilitatea de a susține proba de limba latină la Bacalaureat a fost eliminată, evident, totul de pe o zi pe alta, fără consultări, într-o lipsă de transparență egalată doar de disprețul față de tot ce se clădise până atunci în acest domeniu. În timp ce Ministerul tăia ore și excludea disciplina de la Bac, liceele, pentru a nu pierde trenul reformelor, își reduceau treptat secțiile de uman în favoarea cererii de clase din zona științelor exacte și ale informaticii, astfel încât, în decurs de numai câțiva ani, se preda tot mai puțină latină în tot mai puține locuri. Profesorilor din sistem care-și vedeau normele tăiate li s-a oferit, într-o amară compensație, posibilitatea de a preda limba română și literatură universală.

Limba latină, ieri și azi

Nici gimnaziul nu a rămas neatins de valul reformator. Mai de curând, în 2016, IȘE (Institutul de Științe ale Educației) a propus și obținut eliminarea orei de limbă latină aflată încă din anii '70 în clasa a VIII-a. Motivul? Este prea aproape de Evaluarea Națională din clasa a VIII-a și, cum nu există nici suficienți profesori de limbă latină, ora este inutilă, căci, în realitate, nu prea se face (chiar dacă argumentul avea doza sa de adevăr, soluția era, desigur, greșită). În urma protestelor de atunci, s-a obținut totuși conservarea unor „elemente de limbă latină și de cultură romanică", o nouă disciplină în clasa a VII-a, cu o programă care să răspundă noului cadru trasat de specialiștii în educație – „interdisciplinaritatea", altfel spus, conectarea conținuturilor de la limba latină cu celelalte discipline din gimnaziu (limba română, limbi moderne, istorie ș.a.). Pentru unii, măsura părea singura cale de a salva disciplina „deschizând-o" către lumea de azi, pentru alții diluarea inevitabilă a conținuturilor gramaticale în favoarea elementelor de civilizație, istorie, limbi moderne etc. echivala cu o formă de a-ți trăda meseria de latinist; iar pentru cei puși în situația să alcătuiască rapid o programă și manuale noi era ocazia să salveze ce se mai putea, ungând cu miere buza vasului

în care se afla tot medicamentul – aparent amar – al latinei, „predând“ controlat „graniţele imperiului“ pe care, cu prea multă înverşunare, l-ar fi pierdut de tot.

Valul schimbărilor din preuniversitar a avut în câţiva ani efectul aşteptat şi în universităţi. Din ce în ce mai puţini candidaţi doritori să urmeze secţiile de Clasice, renăscute după Revoluţie la Bucureşti, Cluj, Iaşi, Timişoara sau Craiova; fără suficiente ore în liceu în care să se poată preda în condiţii decente disciplina, era tot mai greu să se nască pasiuni pentru limba latină în rândul elevilor; şi în cazul celor mai idealişti dintre ei exista o umbră de îndoială în a-şi urma imboldul de a merge la Clasice, atunci când vedeau că disciplinele care îi inspiraseră erau nu doar lipsite de aprecierea societăţii, dar îţi răpeau prea adesea putinţa de a-ţi transforma apoi pasiunea într-un loc de muncă.

Transformările n-au încetat să producă efecte. Secţiile de Clasice din universităţi, acolo unde au supravieţuit, au produs inevitabil mai puţini absolvenţi, cu o pregătire mai şubredă faţă de cei de altădată, căci latina era luată practic de la zero, iar două limbi atât de solicitante trebuiau predate doar în trei ani. În numai câţiva ani, chiar şi numărul redus de ore de latină din preuniversitar nu mai putea fi acoperit în toate judeţele cu personal calificat.

Limba latină, ieri şi azi

Latina şi greaca erau însă predate, până nu demult, şi în afara secţiilor de Clasice. Asemenea discipline se studiau firesc în completarea altor specializări; în urmă cu ani, ţinea de domeniul normalităţii ca studenţii de la Litere sau Limbi Moderne (romanice), istorie, drept, teologie sau filozofie să aibă în completarea studiilor de bază şi ore de latină şi/sau greacă, pentru a-i ajuta să-şi înţeleagă mai bine propria meserie. Încet-încet, schimbările au venit şi aici. Odată cu trecerea la „sistemul Bologna“ (3 ani de licenţă, 2 de masterat, 3 de doctorat) – un fel de învăţământ „pe repede-nainte“ –, a fost nevoie de „ajustări“ şi în planurile de învăţământ ale acestor secţii. Cu acest motiv, sau pretext, limbile clasice au fost printre primele reduse sau tăiate pur şi simplu, în numele eficienţei economice a Departamentelor. A contat mai puţin că li se răpea studenţilor posibilitatea de a avea o bază solidă pentru domeniul lor de studiu. Rezultatele acestor modificări se pot constata în calitatea absolvenţilor de azi: profesori de limba română care nu-şi înţeleg din punct de vedere gramatical şi lexical limba pe care o predau, istorici care nu pot apela la un text în latină sau greacă, filozofi care nu pot recurge la cuvinte-cheie din textele lui Platon, teologi care studiază Septuaginta şi Noul Testament doar în traducere şi privesc neputincioşi un rând dintr-un Sfânt Părinte, dacă e scris în greacă sau latină.

Reducerile succesive au condus în preuniversitar la situaţia de azi; nu se poate spune că limba latină a dispărut din şcoală, dar nici că există pe deplin: în gimnaziu, o oră de „elemente de limbă latină“ în clasa a VII-a, în liceu, la clasele de filologie, câte 1 oră/săptămână (în clasele IX, X, XII) şi 2 ore în clasa a XI-a + teză. De asemenea, câte 1 oră/săptămână de limbă latină la profilul ştiinţe sociale, doar pentru clasele a IX-a şi a X-a. Limba greacă veche (elina) mai este studiată doar la seminarele teologice ortodoxe, tot cu 1 oră/săptămână. Această „plajă orară“, cum o numesc specialiştii în educaţie, protejează autorităţile de acuzaţia „aţi scos limbile clasice din învăţământ“, dar nu le absolvă de evidenţa că le-au redus la aproape nimic.

Ne putem întreba legitim cum de s-a ajuns ca ponderea unor discipline care ofereau altădată o bază culturală umanistă solidă să fie redusă în doar câţiva ani la atât de puţin. Cu siguranţă că nu există un singur răspuns, din moment ce această tendinţă s-a resimţit şi în alte sisteme de învăţământ europene, unde însă căderea s-a produs de mult mai sus. Putem să ne mulţumim cu gândul că acesta este mersul lumii de azi, că au existat căderi, şi apoi recuperări, şi în alte epoci.

Nu putem totuși să nu constatăm că, cel puțin la noi, schimbările făcute în numele unui învățământ mai bun au produs absolvenți, în general, mai slab pregătiți decât cei de dinainte, în toate domeniile. Câteva motive pentru lipsa de inspirație în decizii s-ar putea totuși găsi. Schimbarea frecventă a decidenților (miniștri, secretari de stat) a favorizat o inflație a deciziilor, căci fiecare se simțea dator să nu treacă prin funcție fără să lase ceva în urmă. Conștienți fiind, în același timp, că nu vor sta prea mult în aceste funcții, s-a lucrat mai tot timpul într-o politică a urgențelor, fără a exista uneori timpul, alteori disponibilitatea, adesea nici capacitatea, de a privi ansamblul și de a stabili un sistem coerent. Un om de cultură, un intelectual, înzestrat în același timp și cu calități administrative, lăsat pe o perioadă mai lungă de timp la conducerea Ministerului, ar fi adus învățământului din România un câștig mai mare.

Schimbările veneau, teoretic corect, din nevoia legitimă de a avea un sistem de educație în acord cu evoluția societății. „Corelarea cu piața muncii“ a fost, și continuă să fie, una din expresiile preferate ale decidenților. Economia are nevoie de mai mulți chelneri? Atunci e clar că nu trebuie să producem prea mulți filozofi. S-a acționat destul de superficial, judecându-se că anumite schimbări ale societății trebuie să fie imediat transformate în discipline școlare (e.g., dacă societatea de azi folosește mai multă tehnologie, atunci trebuie să avem și o disciplină care să se ocupe cu „tehnologia“; dacă azi toate se învârt în jurul banilor, atunci e musai să-i educăm „financiar“ pe elevi în școală; după același principiu, dacă azi „nu mai vorbim latină“, atunci trebuie să scoatem latina). Apariția unor noi „discipline“ le împingea afară din curriculum pe cele mai vechi, nu atât din rea-voință, cât pentru a face loc și a păstra un număr de ore suportabil pentru elevi. O viziune cam simplistă asupra mecanismelor de formare a unor generații. Realitatea dovedește, de exemplu, că putem să fim foarte buni utilizatori de tehnologie, fără să fi făcut niciodată niște „ore“ din acest domeniu (mai toți cei care au acum peste 35 de ani nu au făcut asemenea ore, dar, cei mai mulți dintre ei, sunt capabili să utilizeze acceptabil un calculator; tot astfel, copiii folosesc echipamente IT, uneori mai abil decât adulții, dinainte de a merge la școală; tot astfel s-a constatat că oamenii își pot drămui banii fără să fie educați financiar în școală, iar cei, foarte puțini, care vor juca pe bursă nu vor avea, cel mai probabil, această abilitate ca urmare a orelor din școală).

Dacă s-ar fi acordat o mai mare importanță disciplinelor care te învață să gândești cu propriul tău cap, „gândirii critice“ (printre care se numără în primul rând cele umaniste: limbile clasice – prin cheia pe care și-o oferă către marea cultură –, istoria, filozofia ș.a.), am fi avut, de fapt, absolvenți care s-ar fi integrat mai rapid pe piața muncii, întrucât capacitatea lor de adaptare ar fi fost mult mai mare (este inutil, cred, să mai amintim că nu are rost să țintim de foarte devreme, în iureșul schimbărilor de azi, formarea elevilor pentru o meserie foarte precisă; cei ce intră acum în clasa I este posibil să facă peste douăzeci de ani o meserie care acum nici nu există). Cele mai multe firme își educă prin programe speciale angajații, atâta timp cât găsesc oameni care se exprimă coerent, învață ușor, sunt civilizați, căci au fost deprinși în școală cu valorile Bătrânului continent. Poate că spre un astfel de „profil al absolventului“ ar fi trebuit să privească strategiile decidenților din învățământ. Inflația de schimbări cu urmările pe care le constatăm azi a venit poate și pentru că nu ne-am hotărât cum vrem să arate un elev după ce trece prin școală. Vorba lui Seneca într-o scrisoare către Lucilius (71, 3): ignoranti quem portum petat nullus suus ventus est („celui care nu știe către ce port să se îndrepte, niciun vânt nu-i este prielnic“).

Noianul de schimbări n-a reuşit să înstăpânească nici măcar răul în mod absolut. În anii de tranziţie limbile clasice au supravieţuit, adesea onorabil, prin devotamentul profesorilor dedicaţi. Ei au pregătit elevi pentru concursurile naţionale şi internaţionale, unde, în ciuda faptului că veneau dintr-un sistem în care latina se studia cu 1 oră/săptămână, reuşeau să se prezinte mai mult decât onorabil, aducând nu de puţine ori România pe podium. Chiar dacă nu erau rezultatul unui sistem sănătos, ci mai degrabă excepţii, aceşti elevi dovedeau că existau încă numeroşi profesori care-şi făceau meseria cum se cuvine. Prin sprijinul unor inspectori inimoşi, limba greacă a fost inclusă în cadrul competiţiilor naţionale, iar concursurile internaţionale au continuat să fie finanţate de Minister, sporindu-şi chiar numărul.

Reducerea administrativă a ponderii limbilor clasice în sistemul de educaţie românesc nu i-a lăsat indiferenţi pe mulţi. Au existat în aceşti ani numeroase poziţii de apărare a domeniului umanist şi, în special, a limbilor clasice. Pe măsură ce orele de limbă latină din şcoală se împuţinau sau exista ameninţarea că s-ar reduce şi mai mult, s-au înmulţit semnalele de alarmă trase de cei care constatau măsurile neinspirate ale decidenţilor: petiţii, memorii, întâmpinări, adresate oficial Ministerului din partea Academiei Române, Universităţilor, Societăţii de Studii Clasice, sau articole de presă ale profesorilor (nu simple pledoarii pro domo în vederea conservării normelor), cercetătorilor, specialiştilor în Ştiinţe ale educaţiei şi a numeroase personalităţi din viaţa publică aveau cu toate în comun mesajul că limbile clasice (latina în special) trebuie să-şi recapete locul consacrat în curriculum cu o pondere care să le permită să-şi arate beneficiile. Toate argumentele aduse, internaţionale (limbile clasice ca fundament al culturii europene, conectarea cu marea cultură a Occidentului), educaţionale (latina ca gimnastică a minţii) sau naţionale (cunoaşterea originii limbilor romanice, printre care, vai, şi a limbii române) au primit din partea autorităţilor, atunci când au existat, poziţii politicoase în formule standard „…vom analiza …se va avea în vedere…“. Recomandarea de a-i lăsa pe elevi în preajma unei discipline cu efect civilizator, practic de a avea drept coleg de bancă temeiul culturii europene, era prea adesea contracarată, nu doar de decidenţi, ci şi de unii profesori şi părinţi, cu replici dezarmante: la ce foloseşte?

Particularitatea acestor discipline este că „utilitatea“ lor nu poate fi întrevăzută doar după câteva ore şi în raport cu o cerere imediată a „pieţei“. O problemă reală este că, pentru prea mulţi, utilitatea nu se arătase, deşi făcuseră latină în şcoală. Ca în cazul oricărei discipline, cei care o predau, „resursa umană“, îi scot la lumină şi folosul. Reducerea numărului de ore din preuniversitar, urmată de un număr din ce în ce mai mic de absolvenţi cu licenţă în limbi clasice sau latină B, a condus inevitabil în sistem la un număr din ce în ce mai mic de profesori capabili să predea cum se cuvine limba latină. În ciuda tuturor acestor restrângeri şi a pierderii prestigiului disciplinei, au continuat şi continuă să existe mulţi profesori care-şi fac datoria şi sunt modele de inspiraţie pentru elevii lor, adevăraţi eroi, cei mai mulţi tăcuţi şi necunoscuţi, care au dus mai departe prestigiul disciplinelor clasice în cancelarie şi în faţa elevilor. Au făcut minuni în singura oră în care se întâlneau cu elevii. Nu puţini s-au întâlnit cu ei peste program pentru a-i pregăti pentru concursurile naţionale şi internaţionale. Cum guvernanţii hotărâseră că Cicero nu mai avea loc în sălile de clasă ale liceelor, i se găsea loc printr-o bucătărie a unui profesor pasionat care aduna în jurul său elevi dornici să-i înfrunte frazele. Alţi profesori au reuşit să obţină de la directori „opţionale“ în care să-i apropie pe elevi de cultura clasică, prin piese de teatru sau exerciţii de retorică antică. Unor astfel de oameni li se datorează atâta latină câtă se mai face în prezent în preuniversitarul din România. Raze de speranţă există şi în sistemul universitar. Studenţi la limbi clasice mai numeroşi şi mai entuziaşti îşi mobilizează de anul acesta profesorii.

In cele mai multe şcoli realitatea este însă sumbră. Meseria de profesor de latină în preuniveristar a devenit din ce în ce mai improbabilă. Cele câteva ore de latină dintr-o şcoală sunt insuficiente pentru a putea constitui o „normă“ (18 ore). Nu doar că este greu să găseşti un absolvent de limbi clasice, în general, dar şi mai improbabil este să-l găseşti pe cel dispus să alerge între mai multe şcoli pentru a-şi putea alcătui norma minimă de ore. De prea multe ori s-a apelat la soluţii „de avarie“. În gimnaziu, lipsa profesorilor de specialitate, care să acopere întreg sistemul (oraşe, comune, sate), îi sileşte pe directori să repartizeze ora de latină, cel mai adesea, profesorului de română; acesta, dacă a urmat în facultate cursuri de latină vreme de câteva semestre, la care se adaugă bunăvoinţa de a se pune la punct cu materia, se poate achita onorabil de misiune; prea adesea însă, în lipsa culturii clasice şi a stăpânirii chiar a unor rudimente de limbă, disciplina este predată prost; prea mulţi elevi pleacă din şcoală crezând că limba latină înseamnă memorarea unor tabele gramaticale sau, în alte cazuri, conspectarea unor pagini din manual. Alteori, chiar şi aceste eforturi lipsesc: ora de limbă latină este înlocuită cu încă o oră de română, în acordul complice al tuturor, cu toţii într-un fel mulţumiţi – unii că-şi ascund astfel neştiinţa, alţii că primesc o oră de pregătire în plus pentru examenul de capacitate. Mai rău este că şi atunci când, cu bunăvoinţă, s-ar putea aduce un profesor de latină, se preferă completarea normelor celor din interior, cu maximă grijă pentru norme, minimă pentru disciplină şi indiferenţă pentru elevi. (La nivel strict teoretic, descoperirea recentă a predării orelor online, cu toate dezavantajele ei, i-ar putea pune pe elevii din sate/comune în contact cu un adevărat profesor de latină.) În liceu situaţia este însă „mai bună“, căci reducerea claselor de filologie la nivel naţional nu implică un număr foarte mare de profesori. Aici însă singura oră pe săptămână le face profesorilor misiunea aproape imposibilă, iar interdicţia ca elevii să poată susţine opţional proba la Limba latină la Bacalaureat îi dezarmează şi pe elevi şi pe profesori încă din clasa a IX-a.

In faţa tuturor acestor schimbări care le-au subminat profesia, mulţi dascăli din preuniveristar, lipsiţi şi de reprezentanţi în rândul inspectorilor din ţară, s-au simţit în mod îndreptăţit izolaţi şi abandonaţi. Ar fi vrut doar să-şi facă meseria pentru care se pregătiseră, convinşi că disciplina pe care o predau este în folosul elevilor. Reacţiile au variat de la om la om, frustrare, blazare („nu mai e nimic de făcut“) sau, pur şi simplu, au continuat să salveze ce se mai putea. Mereu puşi în situaţia să explice de ce există ei şi disciplina pe care o predau, unii, supăraţi pe situaţie, îi acuzau pe cei care nu făcuseră destul pentru a salva situaţia, alţii aruncau toată vina pe decidenţi, refuzând să-şi asume şi ei o parte din vină, toţi asistând cu neputinţă la erodarea unui sistem altădată creator de elevi mai deştepţi şi profesori împliniţi profesional. O întâlnire fatală între neputinţa clasiciştilor de a reacţiona eficient şi opacitatea ignorantă a decidenţilor. Clasiciştii care încercau să-i salveze pe toţi nu mai puteau adesea salva nici măcar puţini, iar cei care se retrăseseră în studiul individual sau pentru a-i învăţa pe foarte puţini credeau că se achită astfel de întregul sistem. Pe bună dreptate, s-ar putea întreba cineva dacă elevii au fost întrebaţi ce vor şi dacă n-ar trebui să se ţină seama şi de părerea lor (sau, în primul rând, de a lor). Din experienţă personală, luând parte la diverse concursuri naţionale şi cunoscându-i pe cei din loturile internaţionale, pot spune că, atunci când disciplina este predată cu har, primeşte din partea elevului şansa de a-i face loc în sufletul său. La ultimul concurs naţional de limbi clasice (martie 2020) un număr record de elevi din clasa a VII-a s-a prezentat la proba „judeţeană“ de limbă latină. Mai demult, în perioada 2006-2009, pentru absolvenţii de Filologie, limba latină a fost opţiunea cea mai frecventă, după limba engleză, la examenul de Bacalaureat (în 2009 latina, cum am văzut, a fost exclusă din rândul disciplinelor la care se poate susţine examenul). Ca în cazul oricărei discipline, elevii o preţuiesc în funcţie de prestaţia profesorului din faţa lor, tot el dezvăluindu-le şi utilitatea. Cred astfel că elevii sunt cel mai uşor de convins, atâta timp cât li se oferă ceea ce aşteaptă: oameni care să-i inspire şi de la care să înveţe cu drag.

Dacă, aproape prin absurd, un ministru ar dori la un moment dat să îndrepte lucrurile pentru domeniul limbilor clasice în România, oare de unde ar trebui să înceapă? S-ar mai putea face ceva? Cert este că ar fi greu să te hotărăşti de unde să începi. Raportul dintre numărul de ore din preuniversitar şi resursa umană de specialitate din sistem este şi piedica şi cheia soluţiei. Cei mai sceptici cred că, şi dacă ar exista la un moment dat cele mai bune intenţii din partea decidenţilor şi ne-am apuca de mâine să reclădim sistemul, ar fi prea târziu, căci n-am mai avea cu cine să o facem. Cei care mai păstrează o urmă de speranţă se uită la anul care urmează, 2021, atunci când ar trebui să urmeze schimbarea planului-cadru pentru liceu şi, foarte probabil, remodificarea celui pentru gimnaziu (stabilit în 2016) pentru a se opera tăierile prevăzute de o lege deja promulgată, dar nepusă în aplicare.

În acest sens, o ultimă încercare de a sensibiliza autorităţile în faţa situaţiei limbilor clasice a fost făcută prin vocea rectorilor Universităţilor din Bucureşti şi Cluj la început de octombrie al anului curent. Erau propuse câteva măsuri care să îndrepte situaţia spre a intra pe un făgaş mai apropiat de firescul unei şcoli civilizate: 1. În gimnaziu, păstrarea a cel puţin 1 oră/săptămână de limba latină, iar predarea acestei discipline să fie făcută de cei care au absolvit cel puţin două semestre de limbă latină sau a unui curs de formare acreditat. 2. În liceu, alocarea a 2 ore/săptămână (+ teză) pentru clasele de Filologie de la Profilul Umanist; păstrarea unei ore la profilul Ştiinţe sociale, pe parcursul celor patru ani de studiu din învăţământul liceal. 3. Posibilitatea de a susţine opţional proba de Limba latină la Bacalaureat pentru absolvenţii claselor de Filologie şi Ştiinţe Sociale, ţinându-se seama că proba la alegere este comună celor două specializări, dar toate disciplinele pentru care se poate opta la această probă sunt în exclusivitate din aria curriculară „Om şi societate“. 4. Înfiinţarea a 3 clase cu profil de Filologie Clasică în licee de prestigiu din Bucureşti, Cluj şi Iaşi (cu un plan-cadru similar unor licee de profil umanist din Europa). În plus, era stipulat angajamentul universităţilor de a extinde în propriile programe studierea limbilor clasice. Astfel de măsuri ar putea conduce treptat la salvarea acestui domeniu de studiu în instituţiile de învăţământ din România, oferind elevilor români posibilitatea de a avea acces la studiul unei discipline formatoare prin excelenţă.
Imprevizibilitatea deciziilor lasă însă deschisă poarta oricărei posibilităţi. Cum au învăţat deja că toate declaraţiile de bune intenţii sfârşesc printr-o nouă tăiere, nu puţini sunt cei care au renunţat de mult să mai aştepte ca „sistemul“ să facă ceva pentru ei. Se educă singuri sau în iniţiative private, convinşi că soluţia salvărilor colective a pierit de mult, lăsând deschisă doar poarta celor individuale („scapă cine poate“). Iar dacă vreodată autorităţile vor dori să reînvie aceste studii, să ţină seama că, în câţiva ani, nu vor mai fi nici cei care să-şi amintească cum era pe vremea când se făcea mai multă (şi de mai calitate) carte în România.

Articol publicat şi în *Tribuna Învăţământului*

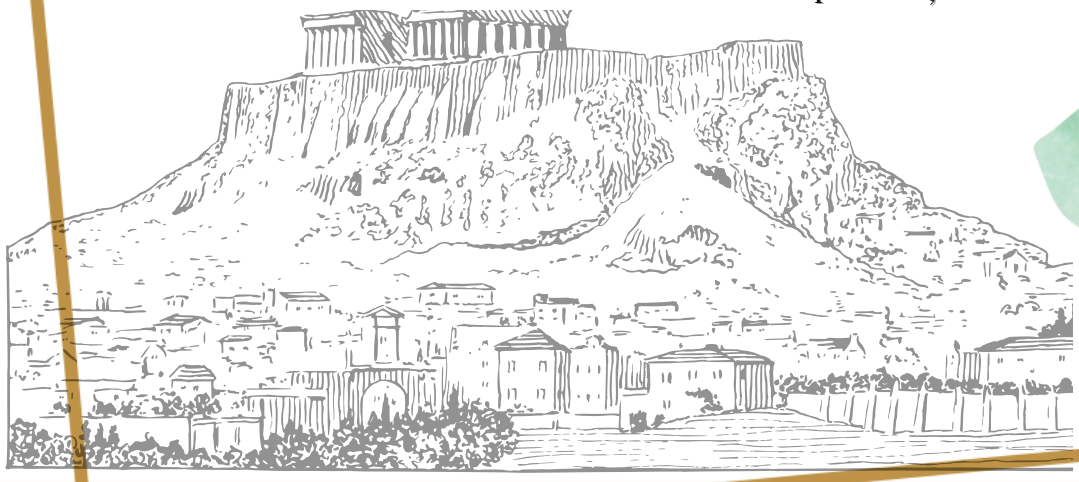

Universul cultural

Greco-roman

Cezara-Irina Ștefănescu

profesor de limba latină - Colegiul Național "Mihai Eminescu", Iași

SEMNIFICAȚIA LAURULUI

Conform definiției științifice, laurul, în latină, **laurus nobilis**, sinonim cu dafinul, daphne, în limba greacă, reprezintă un *„mic arbore din sudul Europei, cu frunze persistente, lucioase și aromatice și cu fructe ovale.”* (DEX) În limba română, termenul laur intră în componența cuvântului laureat, cu referire la o persoană care a obținut un premiu pentru merite remarcabile și realizări într-un anumit domeniu: același etimon se regăsește în componența termenului bacalaureat, denumind examenul pe care îl obțin absolvenții de liceu, dar și persoana care a promovat acest examen. În mitologia greco-română, cununa de laur devine un simbol al victoriei, fiind purtată de învingătorii la concursurile sportive, literare, sau de către generalii triumfători în lupte.

Inițial, această cunună a împodobit pletele zeului Apollo, în amintirea ființei iubite, nimfa Daphne care, nu întâmplător, va da numele copacului în care se va preschimba. Legenda lui Apollo îndrăgostit de Daphne va fi transfigurată în versuri de către poetul latin **Publius Ovidius Naso**, în volumul Metamorfoze. Ironizandu-l pe Cupidon, zeul iubirii, pentru că purta arcul și tolba cu săgeți, nepotrivite pentru un copil zburdalnic, Apollo va fi aspru pedepsit. Fiul Aphroditei va penaliza orgoliul celui nechibzuit, țintindu-l cu o săgeata ce-i va trezi dragostea pentru Daphne, fiica unui zeu al răului, Peneos, în timp ce pe față o va săgeta cu o altă săgeata, ce alungă dragostea.

Cu cât iubirea lui Apollo creștea mai mult, cu atât fata se ascundea mai tare la vederea lui, prin deșișurile pădurii, pentru a nu-i asculta declarațiile înflăcărate. Când însă e gata s-o prindă, fecioara rostește o rugă zeului-tată, spre a fi salvată. Miracolul se produce și Daphne simte cum „o scoarță subțire de copac îi încinge trupul plăpând, părul i se schimbă în frunze, brațele în ramuri” *(Ovidius, Metamorfoze, I*). Dar zeul-artist nu renunță nici acum la iubirea pentru frumoasa nimfă, ci hotărăște s-o păstreze mereu aproape și să-și prindă în plete cununi din dafinul ce va deveni de atunci simbol al frumuseții, al inspirației creatoare și al victoriei.

LEGENDA CHIPAROSULUI

Chiparosul este „ un arbore rășinos conifer cu frunze persistente și cu lemnul rezistent și parfumat” (DEX), fiind denumit în latină, **cupressus sempervirens**. Termenul însă își are originea în limba greacă (*kyparissos*), în spațiul elen, născându-se de altfel și o legendă corespunzătoare. Și aceasta va fi transpusă în versuri, în *Metamorfozele* poetului Ovidius.

Se spune că în insula Chioș din arhipelagul Cicladelor, trăia un cerb falnic și blând, îndrăgit de toți locuitorii. Dar cel mai mult îl iubea fiul regelui acelei regiuni, Kyparissos. O afecțiune puternică îi lega pe cei doi, asfel încât tânărul și cerbul nu s-ar fi despărțit niciodată. Oarba întâmplare sau crudul destin au provocat însă nefericitul deznodământ al prieteniei lor. Pe când cerbul se odihnea într-un deșiș de pădure, Kyparissos, aflat la vânătoare, îl săgetează, socotindu-l o viețuitoare oarecare. Durerea tânărului nu cunoaște margini. Deși Apollo, protectorul tânărului, a încercat să-l liniștească acesta a cerut zeilor să rămână veșnic trist și să plângă întreaga-i viață. Când i s-au sfârșit zilele, trupul i s-a metamorfozat într-un arbore. Însuși zeul luminii, profetul Apollo, cu amărăciune în suflet pentru soarta pe care tânărul singur și-a provocat-o, a ținut să imortalizeze profunzimea unui sentiment mai presus de legile firii: „**Vei fi plâns de noi, vei plânge pe alții și vei fi alături de cei în durere”** (Ovidiu, *Metamorfoze*, X). Nu întâmplător, ramuri de chiparos împodobeau casele celor loviți de moartea celor dragi, arborii fiind în același timp plantați în cimitire.

Dincolo de această legendă, în tradiția vechilor greci și romani, chiparosul era asociat divinităților infernului, fiind dedicat zeului Hades Pluto. De altfel, este considerat un arbore funerar în întreaga zona mediteraneană și, în același timp, datorită „simbolismului general al coniferelor", acești copaci, prin rășina lor inalterabilă și frunzișul lor persistent, evocă nemurirea și învierea" (Jean Chevalier, *Dicționar de simboluri)*

QUO VADIS

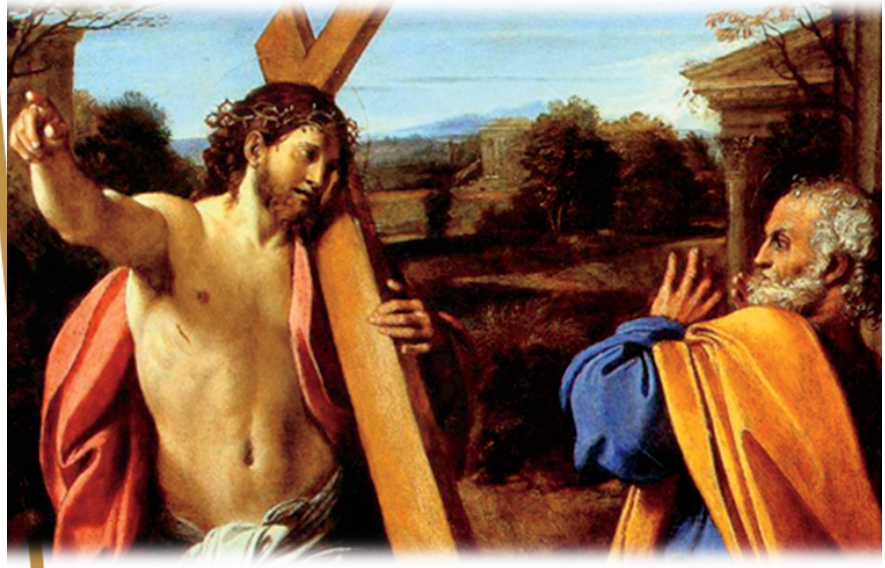

„DOMINE (...), QUO VADIS?" –Încotro mergi, Doamne? Această interogație reprezintă vorbele pe care Sfântul apostol Petru le adresează, în Noul Testament, lui Iisus, într-un dialog ce prefigurează mântuirea și viața veșnică a celor care vor crede în Hristos: „Doamne, I-a zis Simon Petru, unde te duci? Iisus i-a răspuns: Tu nu poți veni acum după Mine, unde Mă duc Eu, dar mai târziu vei veni. (...) În Casa Tatălui meu sunt multe locașuri. Dacă n-ar fi așa v-aș fi spus. Eu Mă duc să va pregătesc un loc. Și după ce Mă voi duce și vă voi pregăti un loc, Mă voi întoarce și vă voi lua cu Mine, ca acolo unde sunt Eu, să fiți și voi. (...) Doamne, i-a zis Toma, nu știm unde Te duci. Cum putem să știm calea într-acolo? Iisus i-a zis: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine."

Sintagma *Quo vadis* a devenit celebră prin valorificarea ei ca titlu de roman, de către scriitorul polonez Henryk Sienkiewicz. Opera, de inspirație istorică, își plasează acțiunea în vremurile împăratului Nero, într-o societate supusă degradării, dominată de opulența conducătorilor, de frivolitate și cruzime.

Nero însuși, ale cărui crime și nelegiuiri au devenit legendare, provoacă drama primilor creștini care urmau să transforme fundamental percepția ființei umane asupra sensurilor existenței, ordonând cea dintâi persecuție din istorie. Pe fondul acestei confruntări cu accente tragice, dintre vechile mentalități și noile valori spirituale, se derulează în roman povestea de dragoste dintre tânăra creștină Ligia și patricianul Marcus Vinicius, ei înșiși fiind inițial exponenții celor două lumi aflate în conflict.

Sentimentul iubirii, mai presus de orice barieră, îl va transforma pe eroul Vinicius, ale cărui obiceiuri libertine sunt respinse de la început de către tânăra fecioară, îndrăgostită, la rândul ei. În conștiința eroului, încep să prindă rădăcini valorile creștine, astfel încât, deși îi detesta la început, Vinicius ajunge să intre în rândurile lor.

Botezat de către apostolul Petru, după multe tribulații, își va regăsi ființa iubită, salvată și ea din ghearele persecutorilor. Unul dintre personajele operei este însuși apostolul Petru. Sfântul Petru propovăduia la Roma noua credință și mangâia sufletele martirilor. Ultimele pagini ale romanului dezvăluie sensul ascuns în titlu. Plecarea apostolului din Roma, pe un drum prăfuit, va fi oprită de apariția imaginii lui Iisus învăluită în lumină, pe care sfântul îl vede cu ochii minții și căruia îi adresează întrebarea: „ **Quo vadis, Domine?" – „Încotro te îndrepți, Doamne?"** Iar răspunsul îi va revela apostolului înțelepciunea și dorința de a parcurge drumul înapoi, pentru a fi alături de creștinii din Roma care aveau nevoie de prezența lui: **„Dacă tu părăsești poporul meu, mă duc la Roma, că să mă răstignească pentru a două oară"**

EXPERIENŢE ONTOLOGICE FUNDAMENTALE: POEZIA, EXILUL, GLORIA

Poezia – necessitas

Prof. dr. Coca Dorica
Colegiul Național
"A.T.Laurian"

Imperiul, ca să se menţină, trebuia nu numai să-şi asigure puterea militară, ci şi să câştige ataşamentul maselor. Ca întotdeauna după răsturnări politice, coexistau înflăcărări şi deziluzii, speranţe şi duşmănii mocnite. Un stăpân nou este totdeauna aspru, spunea Eschil, iar Augustus, pentru a demola ideea, trebuia să găsească cele mai cumpănite măsuri pentru a-i dezarma pe învinşi şi nemulţumiţi. Îi trebuia o propagandă eficientă. Astfel, face propagandă prin monede, organizează spectacole, ceremonii onorifice şi slujbe religioase, dar un mijloc propagandistic mai eficient putea fi literatura, deoarece scriitorii erau apropiaţi de oamenii puterii. Însă nu unul dintre scriitorii minores putea să facă acest lucru; avea nevoie de un Vergilius, un Horatius, un Propertius şi un Ovidius.

Vergilius compusese epopeea națională, Eneida, poetul epic Cornelius Severus, prietenul său, glorificase războiul naval din Sicilia dintre Octavianus Augustus și Sextus Pompeius, poetul Caius Rabirius elogiase victoria de la Actium, precedată de perioada zbuciumată a războaielor civile, iar Horatius a scris Ode dedicate Romei sau lui Augustus și Epode, raportându-se la evenimentele și problemele politice ale vremii. Ovidius scrisese douăzeci și cinci de ani poezie de dragoste. Era oarecum momentul să scrie și altceva, dintr-un soi de precauție, în tot cazul simțea că se impune o necessitas. Și nu voia să scrie orice, voia să scrie ceva ce nu s-a mai scris la Roma. Compune astfel, *Metamorphoses*, veritabil compendiu al mitologiei grecești, în cincisprezece cărți scrise în hexametru dactilic, corelat în mare măsură cu diversele legende romane, o panoramă asupra transformărilor suferite în timp de lucruri și ființe. O operă de credințe și simboluri, de vedenii și chipuri reale, o operă diversă prin genuri și subiecte, prin idei și personaje, care îți provoacă senzații puternice, a cărei lectură te ține cu sufletul la gură.

Ovidius lucrase la ea șapte ani, înfățișând uimitor de multe amănunte din mitologie și legende, vădind un spirit pătruns de o curiozitate vie, de o inventivitate însuflețită, o preferință accentuată pentru ținuturile miraculoase ale legendelor.

Dacă până acum, în operele anterioare, descrisese doar stări sufleteşti legate de dragoste, fără fapte, situaţii, evenimente concrete doar pentru a pune în lumină o stare sufletească, acum înfăţişează reacţii sufleteşti, culori puternice, tablouri compuse din scene din viaţa aspră, reală, mânuieşte cu iscusinţă arta portretului.

Cititorii operelor înaintaşilor, epopei istorice, eroico-legendare, nu au fost prea captivaţi şi nici legendele lui nu ar fi fost apreciate dacă nu emanau acel fior al sentimentului omenesc, acea durere omenească dezvelită de veşmântul fantastic şi transpusă în situaţii cotidiene.

Dorind să arate că el, *tenerorum lusor amorum*[1], e stăpân pe tehnica absolută de abordare a oricărui subiect, începe prima carte din *Metamorphoses*, cu un subiect plurivalent, cosmogonia.

Nu e întâmplător că Metamorfozele se deschid cu tabloul cosmogoniei. Una dintre cele mai fascinante şi mai ofertante teme ale literaturii tuturor timpurilor, apariţia lumii, a vieţii, a constituit un subiect predilect pentru majoritatea marilor scriitori şi filosofi, indiferent de timpul în care au trăit.

Cu atât mai mult o operă ce pare a fi corespondentul literar şi artistic al principiului enunţat de filosofii greci, conform căruia totul curge - Πάντα ῥεῖ [2]- trebuia să pornească de la începuturi, din genuni, pentru că altfel, însăşi opera ar fi avut o arhitectură incertă, apărând nu din spuma valurilor, precum Afrodita, ci din efluxul creator al unui poet care însă ar fi sfidat oarecum cronologia.
Tabloul cosmogonic este astfel punctul de început al lanţului metamorfozelor, care ilustrează ideea de schimbare, în absolutul ei. Dacă am încerca să găsim, în spiritul teoriei ideilor pure, enunţată de Platon, ideea pură a *Metamorfozelor*, aceasta ar fi – că totul se transformă. Şi dacă ar trebui să alegem pasajul din operă care o pune în valoare cel mai bine, el ar fi cel cosmogonic.

În lumea *Metamorfozelor* apar zei cu caractere diferite, diverse tipuri umane, urmărite parcă de culpa şi prigonite de *hybris*, pe care Ovidius nu le critica pentru că nu era moralist şi rigid nici în viaţă, nici când povestea despre fiinţe pedepsite pentru păcatele lor.
Găsim astfel, femei devotate total, trăind doar pentru iubire, soţii fidele, mame îndurerate, femei jertfite, înşelate, trufaşe, active, voluntare, cu iniţiativă, toate plăsmite pe fondul miturilor şi legendelor sau poate pornite dintr-un fapt adevărat.

Legenda despre expediţia argonauţilor, despre războiul troian, despre peregrinările lui Odiseu, despre regii tebani, nu sunt în adevăratul sens al cuvântului mituri, deşi în ele se întâlnesc adeseori figuri şi motive mitologice. Ele sunt în ansamblu legende istorice care conţin un sâmbure istoric real. S. Tokarev.

[1] Tristia, IV, 10,v. 1.
[1] Πάντα ῥεῖ καὶ οὐδὲν μένει- Totul curge, nimic nu rămâne neschimbat - Heraclit.

În afara multor tipologii umane, remarcăm o caracteristică a poeziei ovidiene, în general, dar a *Metamorfozelor*, în special, și anume acel sentiment de compătimire, de îngăduință și de slăbiciune față de oamenii smeriți, sărmani și blânzi, față de simțămintele și încercările lor, chiar și față de viețuitoare, arbori, plante, flori, toate înzestrate cu suflet omenesc, însușire care nu se regăsește la ceilalți poeți ai vremii sale. Prin aceasta a arătat că nu este doar cântăreț al iubirii, ci și al urii, nu numai al luminii, ci și al întunericului, nu numai al fastului, ci și al sărăciei. Și ca o ironie a sorții, ca patrie a Foamei, alege chiar sălbaticele ținuturi scitice.

Opera capătă valoare din ce în ce mai mare în timp, deoarece toate celelalte culegeri asemănătoare ale poeților alexandrini s-au pierdut, rămânând pentru viitor singurul izvor mitologic, tezaur de fantezie și farmec.

Metamorfozele au fost cizelate până în momentul cel din urmă, dar, frământat de gândul că nu sunt la înălțimea așteptărilor cititorilor săi, le-a adăugat șase versuri la început:

Tu, care iei în mână aceste cărți orfane,
În Roma ta iubită un loc să le găsești!
Nu le huli; în lume n-au fost de mine date,
Ci smulse de pe pragul sărmanului poet.
Greșelile pe care le vei găsi în ele
Le-aș fi-ndreptat desigur, de-aș fi putut s-o fac.[1]

Poemul este străbătut de acel fior poetic viu care te atrage, te captivează, deoarece se vede că Ovidius voia altceva decât ce se scrisese până atunci. A făcut eforturi, căci fără devotamentul și dragostea artistului, opera nu prinde viață, ca în legenda lui Pygmalion, și a reușit: o astfel de operă nu se scrisese până atunci la Roma.

Ovidius devenise poetul răsfățat în cercurile înalte ale Romei, iar Augustus, în efortul său de a reînvia virtuțile și idealurile de viață ale trecutului, dorea o literatură care să influențeze masele, care să elogieze viața la țară, să încurajeze restaurarea vechilor culte și credințe religioase.

Din aceste considerente legate de acea necessitas menționată mai sus, în sensul de constrângere[1], Ovidius își propune un alt mare proiect, o operă națională, tot sub o formă neexperimentată de niciun alt poet roman, o operă savantă și în același timp populară, în distih elegiac, *Fasti*.

Își propune să transforme într-o operă profundă, poetică și expresivă materia aridă și aspră a *Fastelor*, carte în care colegiile pontifilor consemnau zilele faste și nefaste, aprobate și neaprobate, adică zilele în care era permisă orice activitate publică și zilele în care nu se lucra. Ovidius, precum Vergilius în *Georgice*, în versuri de o egală frumusețe, evocă viața la țară cu gândul la lucrătorii câmpurilor care în acele zile de iarnă se bucurau de o binemeritată odihnă, dându-le sfaturi și urându-le ca anul nou să le aducă recolte bogate. Pacea din acele vremuri dăruiește bunăstare și abundență, adică totul e prezentat într-o cromatică variată, de alb, roșu, galben, verde, negru și albastru închis, subiect tratat de filologul clasicist Florica Bechet într-o analiză a cromaticii în opera *Fasti*.

Ovidius își propusese să dedice câte o carte fiecărei luni, dar nu a reușit decât pentru primele șase luni ale anului, cizelând *Fastele*, la fel ca și *Metamorfozele* până la moarte; se poate prezuma că a scris și pentru celelalte luni și opera s-a pierdut. De fapt, e posibil să fi abandonat finalizarea operei *Fasti*, deoarece atunci Augustus a preluat funcția de Pontifex Maximus și a adus corecții calendarului iulian.

[1] Tristia, I , 7, v. 35-40.

Urmând modelul lui Callimachos, Ovidius parcurge calendarul roman, explică originile unor orașe, familii, ceremonii și obiceiurile importantelor sărbători ale romanilor, inserând povestiri mitice, informații astronomice, agricole potrivite fiecărui anotimp. Recurge la mitologia greacă și la folclorul italic, narând miturile în corelație cu anumite evenimente istorice și legendare. Toate aceste subiecte îi erau la îndemână pentru că, în copilărie, asistase la diferite ceremonii, ascultase multe legende și avea preocupări etiologice.

Nu numai că acest poem se conforma îndemnurilor lui Augustus și răspundea cerințelor lui de restaurator al moralei tradiționale, dar împăratul apărea în poem ca o reîntrupare a lui Romulus și, inițial, chiar i-a fost dedicat, principalul obiectiv fiind glorificarea Romei și a lui Augustus.
Apoi, în anul 14 p. Chr., murind Augustus, schimbă primele versuri și dedică poemul lui Germanicus care era pasionat de litere.

Evocă trecutul Romei, omagiază sacrificiul și patriotismul ginții Fabia:

Asta fu ziua aceea în care de arme veiene
Fabii cei viteji trei sute șase-au căzut.
Numai o casă a fost și puterea, și sprijinul Romei,
Cei dintr-o gintă-au luat armele ce trebuiau.
Nobili oșteni ies la luptă, toți dintr-o singură castră;
Oricare-ai vrea din ei de comandant era bun[1].

Elogiază membrii familiei imperiale: pe Iulius Caesar și reforma lui calendaristică, pe Germanicus, pe Tiberius, chiar și pe Livia, dar perseverent, pe Augustus, ca răzbunător al lui Caesar, învingător al lui Antonius și al parților. Îl declară pe împărat *sanctus*, echivalentul adjectivului *augustus* și îl deifică, dar aceste fragmente, se pare, nu au fost apreciate de imperator. Probabil era prea târziu sau Augustus din teama de a nu cădea în ridicol avea impresia că tot ceea ce scrie spiritualul și ironicul Ovidius duce spre parodiere.

Informațiile lăsate prin aceste opere sunt valoroase, conținând detalii despre desfășurarea sărbătorilor romane.

Aici îl laudă pe Augustus cu o anumită măsură, dar, urând lingușirea și flatarea exagerată, rămâne demn până la capăt.

[1] Danielle Porte a demonstrat că *Fasti* a fost scrisă la comanda puterii imperiale.
[1] Florica Bechet, *The Colors of Exile*, Analele Ştiinţifice ale Universităţii Ovidius Constanţa, Seria Filologie, 2010.

[1] *Fasti*, 2, v. 195 – 200.

Extras din lucrarea de doctorat *Receptarea operei lui Ovidius în cultura română*

EST MODUS IN REBUS

Crăiniciuc Ioana,
Colegiul Național "A.T.Laurian"
Clasa a XII a G,
Participantă la CERTAMEN HORATIANUM, etapa INTERNAȚIONALĂ, 2022.

Quintus Horatius Flaccus, acest Socrate latin care a condus lirismul roman spre cea mai rafinată formă a sa, grație odelor sale, este recunoscut ca fiind poetul latin cu cu cea mai profundă și de durată influență asupra literaturii europene din toate timpurile.

Inclus treptat în mediul cultural european care i-a permis să-și răspândească influența, Horatius nu a fost învins de trecerea timpului și schimbarea generațiilor, ci a fost un poet modern cu spirit inovator. Și în acest moment, Horatius este în continuare prezent și legat de toate literaturile occidentale majore, astfel încât orice încercare de a-l disocia de evoluția literaturii este sortită eșecului.

O mare diversitate tematică atestăm în *Ode* – patru cărţi de poezii lirice, în care pot fi evidenţiate ode politice, filozofice, erotice. Horatius elogiază curajul, dreptatea, cinstea, simţul civic, promovează principiile unei vieţi moderate, dar cu trăirea intensă a clipei. Lirismul horațian vizează perenitatea și prezintă meditații asupra condiției omului.

Întregul mesaj al Odei 2.16 este cuprins în termenul *otium*, desemnând aici liniște, pace lăuntrică, un deziderat al oricărui om. Otium-ul horațian este adesea o formă de participare personală la tristețile sau bucuriile celorlalți. Liniștea este invocată de navigatorul prins în mrejele furtunii, de tracii în luptă, de mezi, dar și de cei care nu socotesc că ***non enim gazae neque consularis/ summovet lictor miseros tumultus/ mentis et curas laqueata circum/ tecta volantes.***

Viziunea poetică a odelor comportă o metaforă-cadru, o imagine a strălucirii Romei imperiale și a aspirației către ideal, către perfecționarea istoriei, specifică vremii. Ne atinge sufletește atmosfera religioasă la care face referire, ducându-ne cu gândul la Noul Testament în care suntem îndemnați la cumpătare și la adunarea comorilor în ceruri, nu pe pământ: ***Nu vă adunați comori pe pământ, unde le distrug moliile și rugina și unde le dezgroapă și le fură hoții, ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le distrug și unde hoții nu le dezgroapă, nici nu le fură.*** **Matei 6:19-34 NTR**

Venusianul protestează contra luxului şi bogăţiei, recomandând cumpătarea în dorinţi şi plăceri și mulţumirea cu puţinul, *Vivitur parvo bene*, să nu doreşti mai mult decât e de ajuns *quod satis est.* Promovează lucrurile simple, bucuria vieţii modeste de la ţară, o invitaţie la masă și bucuria alături de familie, de părinți. Apoi sunt atinse alte câteva aspecte, fiind evidențiate în special motivul trecerii timpului și fragilitatea timpului în mișcare, ca și soarta schimbătoare, motiv întâlnit și la Miron Costin, un cărturar de tip renascentist, cu o însemnată cultură, cu lecturi din scrierile antice, *Iliada* lui Homer și *Eneida* lui Vergilius. Este, în același timp, un istoric lucid, cu o vastă informație în domeniu, frământat să nu se piardă în negura anilor faptele însemnate ale neamului. Eruditul, în *Viata lumii,* tratează tema sorții alunecoase ***Fortuna labilis***, foarte răspândită în literatura universală, mai ales în Evul Mediu. Poemul debutează prin comparația vieții cu o ață subțire, ceea ce ne amintește de versul din Ovidius *omnia sunt hominum tenui pendentia filo*.

Subiectul îndrăgit de Horatius este, de data aceasta - Epicur îşi dă mâna acum cu Anacreon, îndemnul de a ne bucura de bunurile acestei vieţi aşa de scurte, la orizontul căreia se vede moartea, ultima linie a lucrurilor, *mors ultima linea rerum*. Nu pentru că dincolo de ea e necunoscutul unei vieţi viitoare cu cine ştie ce suferinţi: Horaţiu nu are nici o idee despre lumea de dincolo în afară de aceea pe care i-o dă mitologia. Dar viaţa e numai un uzufruct, ce-am avea în schimbul înfrânării depline de la tot ce face farmecul ei ? Totul! De aceea opera lui are o valoare statornică şi umană.
În opera lui Horațiu se observă o esențializare a lirismului printr-o profundă explorare a existenței umane. De fapt, Oda 2.16, privită în profunzimea ei, ne oferă o perspectivă asupra vieții liniștite în sânul naturii și contextul conștientizării trecerii ireversibile a timpului, toate sub forma unor meditații valabile și omului din zilele noastre. ***„Quid brevi fortes iaculamur aevo multa?”.*** Viața de *otium* beneficiază de aureola mitică a zeilor, mesageri poetici ai stărilor afective sau morale, creând un fel de religie privată și profană, manifestată frecvent în cadrul ritual al sacrificiului.
În oda propusă, este prezentă relația Ființă -Timp, timpul reprezintă nu doar o simplă durată, ci un mod de existență. Astfel, trecerea ireversibilă a timpului într-un ciclu perfect și nesfârșit este contestată de Horatius, timpul uman în literatura horațiană fiind asociat suferinței, regretului, nesiguranței și dezamăgirii ***Nihil est ab omni parte beatum.***

Oda este pătrunsă de reflecții meditativ-filosofice și reflectă idealul horațian cu privire la fericire, îmbinând armonios atitudinea stoică, respectarea virtuții, înfruntarea cu calm și răbdare a situațiilor neprielnice și cea epicureică - trăirea plenară a bucuriilor firești ale vieții - ***Laetus in praesens animus quod ultra est oderit curare et amara lento temperet risu.***
Efectele incontestabile ale efemerității momentului sunt atenuate prin natură. Autorul folosește natura în scopul creării calmului și echilibrului lăuntric al individului, impresionând prin numeroase imagini vizuale care alcătuiesc un tablou incantatoriu, prin enumerarea detaliilor cu efect fabulos – ***Scandit aeratas vitiosa naves/ Cura nec turmas equitum relinquit,/ ocior cervis.*** Ideea unei vieți tihnite care se integrează armonios în ordinea firească a naturii este susținută în ***Oda* 2.16** prin peisajele prezentate de-a lungul operei. Natura apare la Horatius ca o armonie interioară, nu ca un decor cum apare în tradiția lirică antică. Poetul râvnește la liniștea îmbietoare a naturii din incipitul odei. Se regăsesc elemente tradiționale de descriere cum ar fi apa – marea - ca simbol al curgerii și sursă a vieții. Sunt prezente atât elemente divine, cât și umane, dar și elemente din cultura greacă ***“Otium divos rogat in patenti prensus Aegaeo”, „mors Achillem”, „spiritum Graiae tenuem Carmenae”.***

Oda începe cu un peisaj întunecat, caracterizat de întunericul nopții fără sclipirea elementelor cerești ascunse de nori, ***"atra nubes", "candidit lunam neque certa fulgent", "sidera nautis" "neque purpura venale neque auro".*** Acest peisaj își schimbă gradat caracteristicile, în timp ce Horatius accentuează ideea unei vieți fericite prin natura descrisă, imaginea formată căpătând lumina ***"sole", "splendet", "Siculaeque vaccae" "te bis Afro murice tinctae/ vestiunt lanae".***

Sensul general al mișcării lirice rezultat din interferența ritmului muzical-metric cu cel vizual-figurat și cu cel logic al meditației marchează un efort de înlăturare a răului, a șocurilor exterioare și de cucerire a seninătății, a libertății interioare, un drum de la *παθος la ἦθος*, o chemare de la *negotium* la *otium*, de la pasionalitatea corupătoare, *vitiosa cura* (II, 16, 21-22) la echilibrul sufletului ***laetus in praesens*** **(v. 25).**

De aceea, formulele cunoscute ale filosofiei horaţiene — ***est modus in rebus, quantum satis est*** **şi alte variante** — nu exclud nici lauda vinului, nici amorul, nici petrecerea cu vreo câţiva amici la o masă frugală, dar la care să domnească o veselie cuviincioasă şi o convorbire spirituală, nu orgia urmată de oarba iubire de sine, ***caecum amor sui*** şi de vanitatea care-şi înalţă capul ei gol: ***et lollens vacuum gloria!*** Pentru astfel de îndemnuri, departe de a-i aduce învinuirea de *„libertin"*, să observăm că poetul a dat încă o dată dovadă de echilibru în toate. Experienţa personală îi sugerează lui Horatius şi o anume filozofie a vieţii, numită „înţelepciunea horaţiană", printre principiile acesteia evidenţiindu-se: vestita *„aurea mediocritas"*, o situare justă între două extreme, pentru a nu bate la ochi; măsura în lucruri, în toate există limite. Persuasiunea, îndemnul la acțiune sau la respingerea negativului le apropie de maniera oratorului, folosind un limbaj moral-psihologic, întregind arhitectura armonică a odelor.

Trecând dincolo de *„calea de mijloc"* găsim alte urmări ale filosofiei lui Horatius, referitoare la Vivitur parvo bene. Căci a opri comerţul, fiindcă trebuie să te mulţumeşti cu ceea ce ai, a condamna călătoriile îndepărtate, fiindcă îţi poţi găsi în tine însuţi liniştea şi fericirea, oricât ar fi de adevărat că *„cei care trec peste mare schimbă aerul, dar nu-şi schimbă starea sufletească"*, sunt păreri care nu au fost primite bucuros de mulţi din contemporanii lui Horatius şi cu atât mai puţin ne pot plăcea nouă, celor moderni. Lăsând la o parte însă aceste consecinţe, logice faţă de convingerile din care se trag, filosofia lui Horatius are marele folos de a se îndrepta către toţi oamenii şi la toate vârstele. Tinerilor le adresează atâtea îndemnuri la veselie, la petreceri, la iubire, dar și sfatul cumpătării, care le poate prinde aşa de bine mai târziu. Oamenilor formaţi care şi-au făcut rostul, dar între care pot fi atâţia robi ai ambiţiilor nemăsurate şi ai patimilor tulburătoare, le repetă imboldul stăruitor de a se mulţumi cu soarta *„pe care sau ei şi-au ales-o sau le-a dat-o întâmplarea"*.

De o realitate și actualitate izbitoare este versul ***quid terras alio calentes sole mutamus?*** Oare părăsind țara natală și căutând soarele altor țări, ne vom regăsi pe noi înșine, vom avea mulțumire interioară sau doar avuții? ***– patriae quis exul/ se quoque fugit?*** Țintim la prea multe lucruri fără să știm, cu exactitate, dacă ne sunt de folos sau nu.

În următoarea scenă, opţiunea lui Horatius pentru epicureism este evidentă. El practică un epicureism autentic, chiar dacă relativ deschis şi înclinat spre hedonismul banalizant. Se regăsesc în odele sale maxime epicureice devenite clasice, mai ales respingerea temerii de moarte, trecerea timpului, propăvăduirea calmului aducător de adevărată plăcere. Din această perspectivă epicureică trebuie înţeleasă oda - să se suporte viaţa aşa cum este ea, uşoară sau grea, lungă sau scurtă. În ultimă instanţă Horatius recomandă trăirea exclusivă a clipei prezente: ***laetus in praesens animus quod ultra est oderit curare.***

Într-o unitate muzical-ritmică, versurile următoare îndeamnă la a surâde chiar și în clipe grele, acesta având puterea să îmbuneze necazul, iar finalul strofei este pe cât de amar, pe atât de încurajator: ***nihil est ab omni/ parte beatum.***
De o crudă realitate este și ideea că moartea nu ocolește pe nimeni, nici pe erou, nici pe cel neînsemnat, nici chiar gloriosul Ahile nu a fost cruțat, ci luat chiar de timpuriu. Unii trăiesc bătrâneți lungi, ceea ce dă speranță celorlalți.
Versurile transmit, de asemenea, antiteza dintre starea de liniște prezentată încă din incipit ***„Otium divos rogat", „Otium bello furiosa Thrace/ Otium Medi pharetra decori"*** și gălăgia regăsită apoi în tablourile pline de viață ***„tibi tollit hinnitum ... equa", „Siculaeque circum-mugiunt vaccae"***. Sentimentul de eternitate este spulberat de trecerea timpului și viața scurtă pe care Horatius încearcă să o evite printr-o bătrânețe lungă. ***„longa Tithonum minuit senectus/ et nihi forsan tibi quod negarit porriget hora."***

Aici putem face trimitere la poetul nostru național, Mihai Eminescu, la meditaţia din *Scrisoarea I* care debutează sub semnul timpului, într-un peisaj nocturn stăpânit de lumina „voluptoasă" a lunii când **„Doar ceasornicul urmează, lung-a timpului cărare".** Universala devenire stăpâneşte fruntea plină de gânduri a bogatului deopotrivă cu a săracului, a negustorului şi a „bătrânului dascăl", cu toţii având măsura timpului rânduită de fire: **"Deopotrivă-i stăpâneşte raza ta şi geniul nopţii"**. Timpul necruţător transformă totul în cenuşă (*pulvis et umbra sumus*): **„Poţi zidi o lume-ntreagă, poţi s-o sfarămi…orice-ai spune / Peste toate o lopată de ţărână se depune",** în perspectiva morţii toţi devenim identici.

La nivel tehnic, oda II, 16 are o desăvârșită artă a echilibrului. Schematic, ar avea trei părți distincte – occasio, praeceptum, argumentum – care arată așa:

natura: atra nubes

I. occasio

Mythos
- Eurus
- Tithonus

Nunc: *quod ultra est/ oderit* curare – caracter laic

II. praeceptum

Laetus in praesens

nunc: *vivitur parvo bene - sacrificium* – caracter religios

III. argumentum

mors

Nec

laetus

risus

Viaţa lui Horaţiu, închinată cugetării şi desăvârşirii morale, poate fi mai aproape de noi. Ea e pusă toată în această odă aşa de variată ca ton, aşa de plină de idei şi sugestii, aşa de întristătoare în unele pasaje, aşa de înviorătoare prin optimismul ei, aşa de liniştitoare prin filosofia ei. Şi, mai ales, acea parte din ea care, desfăcută de ceea ce este concepţie şi civilizaţie antică, impulsionează sentimentele eterne ale inimii omeneşti.

„Poezia lui Horaţiu nu e o abstracţie filozofică, ci un tablou literar al timpului.“ George Călinescu

Concursul național de limbi și culturi clasice pentru elevi „Ecaterina Andreica”

Premiul Special - Secțiunea - Traduceri din latină/elină în limba română

Sebastian Șaguna, Colegiul Național *"A.T.Laurian"*, Botoșani, Clasa a XI a H

Aeneis, v. 365 – 375 și 380 – 383

'nec tibi diva parens generis nec Dardanus auctor,
perfide, sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus Hyrcanaeque admorunt ubera tigres.
nam quid dissimulo aut quae me ad maiora reservo?
num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?
num lacrimas victus dedit aut miseratus amantem est?
quae quibus anteferam? iam iam nec maxima Iuno
nec Saturnius haec oculis pater aspicit aequis.
nusquam tuta fides. eiectum litore, egentem
excepi et regni demens in parte locavi.
amissam classem, socios a morte reduxi
i, sequere Italiam ventis, pete regna per undas.
spero equidem mediis, si quid pia numina possunt,
supplicia hausurum scopulis et nomine Dido
saepe vocaturum.

Traducere:

Vicleanule, nu ți-a fost mamă o zeiță, nici Dardanus nu a fost urzitorul neamului tău, ci Caucazul care îngrozește cu stâncile aspre te-a născut și tigroaicele Hircaniei te-au crescut la sânul lor. Căci de ce să mă prefac sau ce mi se pregătește mai rău? Oare s-a tânguit el la al meu plâns? Ochii și i-a întors spre mine? Învins, a vărsat lacrimi sau a compătimit-o pe cea care iubește? Ce să pun mai presus de acestea? Nici însemnata Iunona, nici tatăl Iupiter nu privesc acestea cu ochi buni. Credință neabătută nu mai e nicăieri? Când țărmul l-a aruncat, plin de nevoi, eu l-am găzduit și smintită, am fost părtași la domnie. Când corabia sa era pierdută, i-am salvat tovarășii de la moarte. Pleacă, îndreaptă-te cu vânturile spre Italia, cere domnia peste mări și țări. Sper, desigur, dacă dreptățile divine pot însemna ceva, că vei îndura cazne între stânci și că mă vei chema adesea cu numele Dido.

Comentariu:

Didona, poate cel mai complex personaj din literatura latină, ca personaj feminin central din capodopera literaturii latine *"Aeneis"* (sfârșitul primei cărți, a patra și parțial în a șasea) scrisă de Vergilius, considerat scriitorul prin excelență al latinilor, așa cum e Eminescu în literatura română, Goethe în literatura germană, Shakespeare în literatura engleză, are un parcurs cardiogramic. Are suișuri până în rai și coborâșuri până în iad, o oscilație greu de gestionat și de controlat, în condițiile în care și zeii o joacă ca pe o marionetă.

Hotărâtă să păstreze credință veșnică fostului soț, Sicheu, Didona este târâtă în cel mai neprevăzut joc al destinului, din care nu mai poate ieși și în urma căruia nu mai întrevede nicio rezolvare, sălășluindu-se în inima ei o singură idee, cea a curmării suferinței prin moarte.

Lumea e făcută din oameni simpli și oameni superiori. Didona și Aeneas fac parte dintre cei superiori, desigur, destinul lor este unul excepțional, sunt aleși să îndeplinească misiuni importante, să fondeze cetăți, dar și să treacă prin anumite încercări care, teoretic, îi călește, practic, pe Didona au doborât-o, au adus-o în pragul eșecului pe care, în cele din urmă, l-a gustat din plin.

Sinuozitatea parcursului ei e cam așa: (Ascendență) Căsătorită cu Sicheu, de condiție superioară, bogat, (descendență) rămâne văduvă în urma comiterii crimei de către Pygmalion, fratele său, pentru a le lua averea. (ascendență) Pleacă cu câțiva tovarăși și cu bogățiile rămase în căutarea altui loc pentru întemeierea unei noi cetăți, (descendență) are, în acest moment, statutul de pribeag prin diferite locuri până reușește să găsească locul potivit pentru cetate. (descendență) și devine regina Carthaginei. (ascendență) Ajunge să i se ceară mâna de către căpeteniile popoarelor vecine, (ascendență) însă nimic nu o clintește din hotărârea sa de a rămâne veșnic credincioasă cenușii lui Sicheu. (Ascendență) Apare Aeneas în cetatea ei, (descendență) își încalcă jurământul făcut fostului soț și se îndrăgostește nebunește de el. (Ascendență) Duc o viață fericită împreună un timp, însă (descendență) el o părăsește la îndemnul lui Jupiter, prin Mercur și, de aici, destinul ei este în cădere liberă până în latura cea mai de jos a existenței.

Fragmentul ales spre traducere și comentariu ne pune în față momentul în care Didona realizează că este părăsită și reacția ei neîndurătoare față de gestul lui Aeneas. Imprecațiile folosite sunt dure precum munții Caucazului, socotite de antici o regiune aspră locuită de triburi sălbatice. Trimiterea la Hircania, aflată în apropierea Caucazului, la sud de Marea Caspică, are un la fel de mare impact asupra cititorului prin faptul că fiul zeiței Venus e socotit a se trage din stâncile Caucazului și a fi crescut de tigroaicele Hircaniei.

Monologul interior este plin de lamentații: ***num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit? num lacrimas victus dedit aut miseratus amantem est?*** „Oare s-a tânguit el la al meu plâns? Ochii și i-a întors spre mine? Învins, a vărsat lacrimi sau a compătimit-o pe cea care iubește?” Regina își păstrează demnitatea, este foarte puternică, îl înfruntă, el nereușind să-i țină piept. Didona devine nerecognoscibilă față de atitudinea ei inițială, degradându-se uman din ce în ce mai tare. Aeneas decide să pornească în căutarea tărâmului italic, ea rămâne invocând Furiile. Regina doreste ca viața eroului să fie scurtă, iar urmașii acestuia să se lupte între ei. În ultima parte a ca cărții a IV-a, Didona își dorește ca Aeneas să aibă sfârșitul între stânci, deși l-a iubit atât de mult. Pe cât de mare i-a fost iubirea, pe atât de mare îi va fi răzbunarea.

Fragmentul mustește de întrebări retorice care arată frământările ei, zbuciumul ei interior. Ia lucrurile gradat, dar izbucnește când îi este clar că nu mai poate face nimic pentru a-și salva iubirea. Se descarcă sufletește, spunând blestemele, dar, în interiorul ei, tot îl iubește.

Povestea lor de dragoste a inspirat numeroși artiști, precum Henry Purcell, Domenico Scarlatti, Gioachino Rossini, Andrea Mattioli sau Francesco Cavalli.

Personaje superioare, cu un destin special, Aeneas și Didona străbat veacurile, lăsând în urma lor gânduri profunde, tristețe.

Vergilius reușește să creeze un personaj feminin plin de dramatism care nu poate trăi, purtând urma păcatului. Deși, la un moment dat, Didona se gândește să se ocupe de cetatea sa, sufletul îi este distrus, forțând-o să își pună capăt zilelor.

Între istorie și mit

Războiul lui Spartacus

Marciuc Octavian,
Colegiul Național *A.T. Laurian,* Botoșani
Clasa a X a F

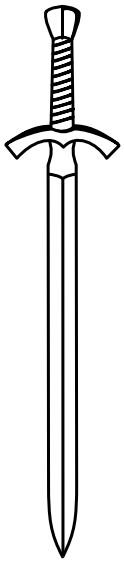

Deși istoria este o știință, uneori, face apel la arta interpretării, deoarece de-a lungul timpului, personalitățile au început să devină personaje legendare, care au rămas pregnante prin faptele și influența lor asupra trecutului și memoriei colective.

Una dintre personalitățile marcante ale Antichității este un sclav provenit din zona Traciei, (Bulgaria de astăzi) care a provocat cea mai mare revoltă a sclavilor din timpul Republicii Romane, implementând frica în populația romană. Numele său era Spartacus - versiunea latină a numelui Sparadakos (Faimos pentru sulița lui), un gladiator, care a satisfăcut fascinația morbidă a romanilor pentru luptele sângeroase din arenă.

Spartacus a fost, înainte de-a deveni gladiator, murmillo, soldat în trupele auxiliare ale armatei romane, din care făceau parte gali, lusitani, germani, traci etc. Cu toate acestea se presupune că luptătorul trac a intrat în dizgrația romanilor, deoarece a dezertat , fiind capturat în cele din urmă de autorități și vândut, împreună cu soția lui, patricianului Lentulus Batiatus. Acest nobil roman i-a separat pe cei doi și l-a adus pe fostul mercenar trac într-o școală cu gladiatori (ludus) situată în apropierea orașului Capua, celebru în acea perioadă pentru furnizarea de carne în toată republica.

Viața gladiatorilor nu era una ușoară, ei fiind obligați de la începutul sosirii lor în școala de antrenare să depună un jurământ sacru, care presupunea acceptarea unui tatuaj cu inițialele stăpânului său și posibilitatea de-a muri în arenă. Cu toate acestea, gladiatorii erau tratați mai bine decât restul sclavilor, având un regim preferențial, primind rații suplimentare bogate în carbohidrați, imaginea gladiatorului fiind diferită de portretizarea hollywoodiană. Cu toate acestea, existau stăpâni romani care își tratau cu brutalitate gladiatorii, supunându-i adesea la tortură. Filozoful Seneca spunea: ''Câți sclavi ai, atâția dușmani ai".

Astfel Spartacus devenea liderul unei revolte inițial nesemnificative, dar a forțat Senatul, să trimită trupe pentru înăbușirea ei, la cererea patricienilor din zonă.

Comandatul forțelor romane care trebuia să elimine revolta sclavilor poziționați pe muntele Vezuviu era Gaius Claudius Glaber. Acesta a început operațiunea de asediere a muntelui cu forțele sale alcătuite din recruți neexperimentați, care aveau rol de menținere a ordinii publice.

Glaber credea că asediul îi va înfrânge pe gladiatori, însă nu s-a așteptat că Spartacus, cunoscător în arta războiului roman, avea metode de luptă neconvenționale specifice războiului de gherilă. Într-o noapte un grup de gladiatori au putut să distrugă tabăra romană și să-l captureze pe pretorul Glaber, fiind cruțat și trimis la Roma pentru a convinge Senatul de adevărata forță a gladiatorilor.

După această confruntare, sclavi și gladiatori din zonele respective s-au alăturat lui Spartacus și au început o campanie de jefuire și devastare a orașelor din sudul Italiei precum Nola, Nuceria, Thurii și Metapontum. Peninsula Italică se confrunta cu o treia revoltă a sclavilor din acel secol și un conflict, care afecta republica destabilizată de polarizarea politică.

Roma trebuia să ia acțiuni mai ferme împotriva acestei rebeliuni și să trimită soldați profesioniști, cu scopul de-a elimina ''terror servilis" sau teroarea sclavilor, care înfricoșa nobilimea și plebea. Astfel Senatul l-a pus pe pretorul Varinius în conducerea trupelor, responsabile pentru zdrobirea armatei compuse din 10000 de răzvrătiți condusă de Spartacus împreună cu acoliții lui, Crixus și Ganicus. În armata rebelă a apărut o polemică dintre liderul celtic, Crixus care ar fi vrut să jefuiască sudul Italiei și Spartacus, care voia să înainteze spre munții Alpii, unde și-ar fi găsit libertatea. Într-un final tabăra minoritară a lui Spartacus a trebuit să asculte de părerea lui Crixus și au rămas în sudul Italiei, devenind partizanii ideii de-al înfrunta pe Varinius într-o ambuscadă.

Confruntarea dintre armata sclavilor și Varinius a fost rapidă și sângeroasă, armata romană fiind anihilată, deoarece fost descoperită vulnerabilă în inima unei păduri de lângă Vezuviu. De asemenea, sursele antice confirmă moartea comandantului roman pe câmpul de luptă, fiind ucis probabil de către Crixus. Acest tip de război de gherilă era favorabil armatei lui Spartacus, dar liderul trac realiza totodată că vor fi învinși de către romani în câmp deschis din cauza legiunilor experimentate în războaie. Armata rebelă era numeroasă, dar cu o pregătire militară precară și cu echipament insuficient, pentru o bătălie. De asemenea, existau fragmentări în armata rebelă, iar în 72 î.Hr, armata lui Crixus a fost învinsă în bătălia de la Garganus.

n anul 72 î.Hr Senatul nu era doar umilit de victoria sclavilor împotriva lui Varinius, ci și cuprins de frica de a retrăi momentele din secolul al V-lea, când galii au devastat Roma. Realitatea era că romanii au realizat că nu se confruntau cu o represiune polițienească, ci cu un război.

Spartacus încă a rămas cu ideea de-a fugi din peninsula italică, deoarece realiza că Italia putea deveni mormântul lui și al camarazilor, care îl urmau.

Iar acest lucru devenea vizibil în toamna anului 72 î.Hr, atunci când Senatul l-a ales pe patricianul Licinius Crassus la comanda legiunilor din Italia. Crassus era cunoscut în orașul etern pentru bogăția lui (este numit ,,Cel mai bogat om din Roma'') pentru cruzimea și dorința de-a avea glorie. Spre exemplu acest patrician este cunoscut pentru folosirea decimării în rândul soldaților dezertori. Astfel a impus o disciplină severă în legiunile romane, soldații temându-se mai mult de comandantul lor decât de Spartacus.

Liderul revoltei a anticipat pregătirile lui Crassus și a abandonat rapid ideea de-a ataca Roma, în lipsa echipamentului necesar pentru a cuceri orașul celor șapte coline. Însă armata rebelă a ales să plece spre regiunea fugarilor, Sicilia. Aceștia dorind probabil să ajungă în nordul Africii pe calea apei. Spartacus a fost nevoit să apeleze la liderul piraților, Heracleo, care putea să-i transporte pe rebeli în Sicilia, în schimbul unei sume de bani importante.

Spartacus a acceptat înțelegerea cu pirații, care și-au luat suma promisă, dar nu aveau să-i ajute pe rebeli să traverseze strâmtoarea. Cauzele nerespectării promisiunii își au originea în sumele de bani date de Roma piraților sau în modul în care aceștia au acționat doar pentru că erau nelegiuți. În orice caz acest eveniment a condamnat armata sclavilor, care avea să-și găsească sfârșitul în Italia.

În urma eșecului de a fugi din peninsulă, armata condusă de Spartacus a fost obligată să plece spre nord unde armata lui Crassus era cantonată. Generalul roman nu voia să atace armata rivală în Strâmtoarea Messina pe timp de iarnă, planificând construcții de defensivă, care prindea oștirea lui Spartacus ca într-un clește. Această strategie trebuia să înfometeze soldații lui Spartacus sau să-l oblige să atace frontal armata romană, lucru pe care de altfel avea să-l aplice în iarna anului 71 î.Hr.

Spartacus a așteptat o furtună, potrivit unei surse antice ar fi limitat forța defensivă a romanilor. Momentul atacului este contradictoriu, iar izvoarele istorice nu dețin o poveste clară și detaliată a bătăliei. Cert este că armata sclavilor a reușit să distrugă fortificațiile romane și să scape în libertate. Crassus fiind speriat de posibilitatea ca Spartacus să mărșăluiască spre Roma.
Însă acest eveniment pozitiv pentru sclavi a fost de scurtă durată, deoarece au apărut scindări în armata rebelă, fiind despărțită în două.

Soarta le-a surâs romanilor în primăvara anului 71 î. Hr, iar general Crassus voia să atace decisiv armata lui Spartacus situată lângă râul Silarius, deoarece era informat că generalul Pompei întors din Spania voia să-i înfrângă pe rebeli. Spartacus conducea o armată de peste 100000 de oameni împotriva legiunilor veterane. Era o luptă inegală între două lumi și între doi titani, Crassus și Spartacus. Într-un mod simbolic, Spartacus și-a omorât calul înaintea bătăliei, construind un cult al personalității.

Detaliile privind această bătălie sunt controversate și au fost interpretate de-a lungul anilor de către istorici și regizori de film deopotrivă precum Stanley Kubrick. Însă în urma acestei confruntări armata rebelă a fost învinsă de către Crassus în ciuda glorificării lui Pompei, iar legendarul Spartacus, care a inspirat frica în inimile și mințile romanilor a fost ucis în timpul bătăliei. De asemenea, Via Appia, drumul dintre Roma și Brundisium a devenit celebru pentru crucificarea a 6000 de rebeli supraviețuitori, demonstrând puterea răzbunătoare a Romei.
Războiul lui Spartacus se încheiase, dar legenda deja începuse, devenind un simbol legendar al libertății și al independenței față de exploatatori, chiar dacă în realitate liderul revoltei a luptat pentru propria libertate.

Oameni și zei: asemănări și deosebiri

Băiceanu Bianca,
Colegiul Național ”A. T. Laurian”, Botoșani
Clasa a VI a A

Deși grecii își imaginau zeii ca fiind niște vietăți incredibile cu puteri nemaipomenite, ei erau departe de a fi perfecți. Zeitățile aveau foarte multe în comun cu oamenii.

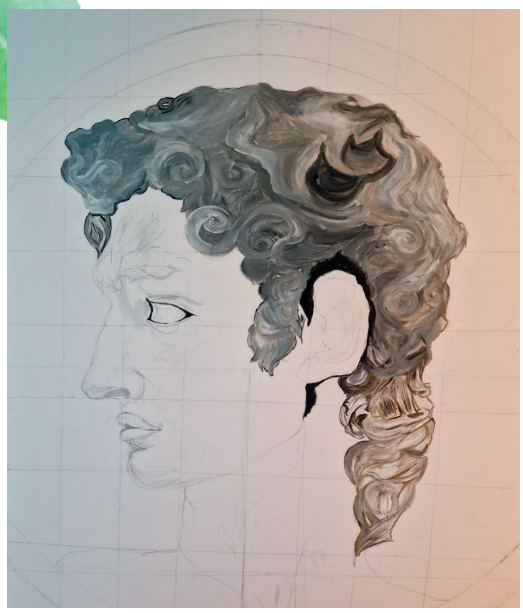

Desen realizat de Maria Fecioru
Clasa a XI-a G
Colegiul Național „ A. T. Laurian”

Asemenea muritorilor:

Zeii aveau sentimente omenești ca: gelozie, frică, mânie, dorință etc.

Locuiau împreună, ca o familie: părinți, bunici, copii etc.

Aceștia desfășurau fapte uneori de condamnat, alteori de admirat.

Zeii putea fi răniți fizic.

Orice zeu avea o slujbă și o specialitate a sa.

Deși zeitățile aveau lucruri în comun cu oamenii, aceștia se și deosebeau de noi.

Spre deosebire de muritori:

Zeii erau uriași! Aceștia aveau o înălțime până la două sute de metri.

În loc de sânge, prin vene le curgea o substanță numită icor, un lichid care îi făcea pe zei să strălucească, la propriu.

Aveau forțe nemaipomenite ca: simțuri extrem de ascuțite, capacitatea de a vedea în viitor și de a-și schimba înfățișarea și o forță incredibilă.

Așadar putem vedea că între zei și oameni sunt *asemănări, dar și deosebiri.*

Toate drumurile duc la latină!

Teodora Elena Puianu,
Jurnalist FeSP
Fostă elevă a Colegiului Național „A.T.Laurian”,
fostă membră a TRUPEI DE TEATRU ANTIC *KATHARSIS*

Există momente când îți dorești să începi ceva nou și nu știi cum să o faci. Așa sunt și eu acum în fața unei foi albe, cu multe emoții și cu gândurile amalgam.
De regulă, nu obișnuiesc să vorbesc despre mine, mi-am format deprinderea de a îngădui rezultatelor să se transforme într-un viu exemplu. Poate că uneori e bine să învățăm să fim și vulnerabili.
Și dacă e să vorbesc de vulnerabilitate, aleg aici și acum să arunc zarurile și să vă povestesc despre primul meu contact cu această lume plină de emoție, plină de energie creatoare: Katharsis.

Eram o tânără adolescentă care își dorea să descopere Universul. Preselecțiile au fost primul moment când am simțit că primesc aripi. Nu voi putea uita vreodată cum doamna prof. dr Coca Dorica, coordonator al trupei, mi-a spus la finalul preselecțiilor ***„Ne apucăm de treabă, da?”***
Absolut.

Cei patru ani care au urmat au fost desprinși din povești, fiind membră a familiei Laurian și un pilon central din Katharsis. Sutele de ore de repetiții au trecut pe nevăzute și mereu au fost încununate cu un succes deplin. Scena se transformase într-o parte a sufletului meu. Mai mult decât atât, apropierea de limba latină era una din ce în ce mai puternică, manifestată prin mult studiu și participări active la olimpiade și concursuri.

Anii de liceu au trecut ghidați de principiul „festina lente”. Studenția a ajuns și ea în viața mea și am putut pune de multe ori în practică multe noțiuni învățate la orele de limba latină. Odată cu absolvirea primei facultăți, fiind oficial filolog, am simțit că e timpul de a-mi îndeplinit un mare prim vis, acela de absolvi și Jurnalismul. Cu toate că studiasem temeinic limba franceză și germană la prima facultate, ceva mă făcea să cred că pot continua și studiul altor limbi latine. Așa că am hotărât să plec într-un nou drum al vieții și am ajuns pe tărâmuri iberice. Recunosc, cu un vocabular de bază format din trei cuvinte simple și de mare folos: hola, gracias, adios.

Ce ar fi putut urma? Evident, admiterea la o școală publică specializată doar în studiul limbilor străine și a limbii spaniole implicit. După un trimestru de nivel A1 vorbeam cu ușurință direct cu nativii și lucram într-un birou unde îmi puteam pune în aplicare limbile străine studiate. Apoi a urmat procesul de echivalare a studiilor și obținerea carnetului internațional de jurnalist. Oficial, mi se recunoștea munca depusă pe parcursul a multor ani. Norocul meu a fost să ajung într-un loc unde există două limbi oficiale: spaniola și catalana. Bineînțeles că am ales să merg la școală și la cursurile de catalană. Și aici am avut parte de una dintre cele mai frumoase descoperiri ale vieții mele. Catalana este geamăna limbii române. Iar ambele surori sunt copiii credincioși ai mamei latine care vor duce mai departe în veacuri moștenirea culturală de o bogăție infinită.

Profesorii, colaboratorii spanioli și colegii jurnaliști din Colegiul Jurnaliștilor din Catalonia, își exprimă mereu surprinderea în legătură cu faptul că actualmente vorbesc zi de zi cinci limbi: româna, franceza, engleza, spaniola și catalana. Mereu sunt întrebată de secretul reușitei. Atunci zâmbesc și spun doar atât: limba latină! Răspunsul tuturor e unul plin de mirare.

Puțini sunt cei care înțeleg acest lucru, mai ales într-o țară unde latina nu se studiază în școală. Noi am avut acest mare noroc și sper ca studiul limbii latine să rămână o pecete în emblema culturală națională. Merită pe deplin.

Pentru mine, totul se manifestă cu multă bucurie și cu recunoștință Tatălui Ceresc pentru acest dar primit și pentru faptul că în parcursul vieții am avut profesori care, prin multă dăruire, m-au îndrumat spre acest drum și care mi-au permis să devin un jurnalist recunoscut la nivel internațional de către Federația Sindicatelor Jurnaliștilor din Spania.

Un profesor sfânt pentru mine, un titan al latinității europene este doamna prof. dr. Coca Dorica care m-a îndrumat și format în această lume a filologiei și a comunicării, a credinței și a prieteniei.
Acum, speranța mea e aceea de a-i inspira la rându-mi și pe alți tineri să își urmeze calea sufletului, iar împreună să facem lucruri frumoase pe tărâmurile natale și, cu fiecare ocazie posibilă, să oferim României o imagine mult mai pozitivă peste hotare. E necesar!

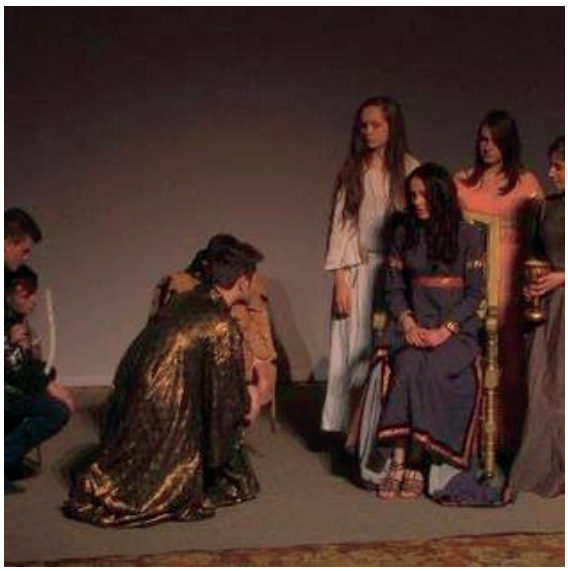

Teodora Elena Puianu în „Didona și Aeneas”, 2013.

De amicitia

Prof. Alina Evantia FOTEA
Școala Gimnazială Nr. 1, Pecineaga, Constanța

Prietenia poate aduce atâtea beneficii, încât nici nu-ți poți imagina. După cum spune Cicero, „prietenia dă mai multă strălucire împrejurărilor fericite și ușurează nenorocirea, împărțind-o și împărtășind-o.”

Din prietenia cu colega mea, Dorica Coca, s-a născut cartea „Să exersăm limba latină și limba neogreacă” la începutul căreia ne-am exprimat bucuria de a reuși să contribuim la studiul limbilor latină și neogreacă în România. Redăm, în cele ce urmează, cuvântul de început:

CUVÂNT ÎNAINTE

Tot ceea ce au clădit Cicero şi Demostene în oratorie, Platon şi Aristotel în filosofie, Vergilius, Horatius şi Ovidius în poezie, Eschil, Sofocle, Euripide în tragedie, Fericitul Augustin în scrierile creştine atât de ziditoare de suflete, şi lista ar putea continua, nu trebuie dărâmat sau dat uitării, trebuie cu grijă reconstituit, păstrat la loc de cinste, ferit de vitregiile vremii şi extrasă de aici esenţa vieţii care ne formează ca oameni.

Materialul propus combină, în mod paradoxal, nu latina cu greaca veche - limbile clasice, cum era de aşteptat, ci latina cu neogreaca, forma evoluată a limbii vechilor greci.

Pentru a ajunge să traducem din acești mari autori și a ne însuși învățăturile lor, e cale lungă, dar, cum pentru toate există un început, iată, dragi elevi, iubitori de limbă latină și de neogreacă, puteți porni de la aceste exerciții, pentru ca, mai târziu, să perseverați și să deveniți cunoscători în ale traducerii și, în cazul limbii neogrecești, chiar să conversați. Lucrând aceste exerciții, veți ajunge să vă doriți să participați la olimpiade și chiar să obțineți rezultate apreciabile.

De asemenea, acest volum poate fi un material util pentru profesorii colegi din care să lucreze cu elevii în cadrul orelor on-line.

În cazul primei părți, cea de limba latină, avem, la început ***RETROVERSIUNI*** care merg ascendent, de la ***Declinarea I, adjectiv cu 3 terminații, verbul sum, esse, fui la indicativ prezent*** până la noțiuni de sintaxă - ***Completiva infinitivală, Relativele, Participialele.*** Apoi, după o propunere de subiect de teză pentru clasa a XII a – semestrul I și unul de olimpiadă pentru clasa a VII și a VIII a – etapa județeană, urmează o serie de ***texte alese pentru a fi traduse*** chiar din clasa a VII a, dar și a IX a și a X a.

În cea de a doua parte, cea de neogreacă, avem exerciții pentru nivelul Începători, de completare a punctelor de suspensie, de aprofundare a articolului, a substantivelor masculine, feminine sau neutre, a pronumelui personal sau posesiv, a numeralului și a verbului la indicativ prezent.

Ne dorim ca acest material să fie un imbold pentru a porni în frumoasa călătorie prin Roma antică, dar și prin Atena actuală, ca un arc peste timp care să trezească în sufletul nostru simţul binelui, al frumosului și al Adevărului suprem, valori care au dus la formarea întregii culturi europene.

Autoarele

PREMIUL I CU NOTA 10 ȘI CALIFICAREA LA INTERNAȚIONALĂ

În aprilie, a avut loc OLIMPIADA DE NEOGREACĂ, etapa națională. Din Botoșani, au participat patru elevi: Hriţuc Bianca Paula, Stoian Meda, Hodan Ștefan și Vasilciuc Raluca- Emima.

Mă numesc Vasilciuc Raluca și am participat la Olimpiada Națională de Neogreacă în Aprilie 2021 la Galați. Aveam multe emoții pentru că era prima dată când participam la o Olimpiadă, dar cu ajutorul profesoarei mele, doamna Coca Dorica, am reușit să trec peste dificultăți și să prind curaj pentru a oferi cea mai bună performanță. M-am bucurat enorm de mult când am primit rezultatele, fiindcă tocmai aflasem în acel moment că am obținut ***LOCUL I, cu punctaj maxim****. Recomand tuturor celor interesați de limba neogreacă să se înscrie la cursurile doamnei profesoare, deoarece sigur va fi o experiență de neuitat ce poate deschide multe uși în cariera cuiva.*

Raluca Vasilciuc la OLIMPIADA DE NEOGREACĂ – ETAPA INTERNAȚIONALĂ

KATHARSIS - nu este doar o trupă de teatru, este un miracol

Katharsis - purificare prin artă! Asta spune tot! Ce nume mai bun pentru ceva ce iubesc cu adevărat - trupa de teatru „Katharsis Antic”, coordonată de profesoara inovatoare Coca Dorica, încă din 2006! Dar aceasta nu este doar o trupă de teatru, este un miracol acolo unde numai miracolele se adună împreună pentru a experimenta dragostea, credința și munca adevărată. Și este un miracol pentru că fondatorul este ea însăși un fenomen. Predă copiilor română, neogreacă și latină în două licee: Colegiul Național „Mihai Eminescu” și Colegiul Național „AT Laurian” din Botoșani. La fel ca oricine altcineva, mă întreb cum mai are timp să coordoneze trupa de teatru despre care vă spuneam și o trupă de dans grecesc!

„Într-o oră de greacă veche, la Seminarul Teologic Liceal Ortodox Botoșani, pentru că asta înseamnă limbile clasice, latină și greacă veche, am predat Antigona lui Sofocle și elevii au început să citească pe roluri. Gesticulând acolo, cred că unui elev i-a venit ideea să punem în scenă tragedia “Antigona”. I-am spus lui Alexandru Matasă, elev dintr-o altă clasă, care a fost olimpicul meu național: „Uite ce-ți propun colegii tăi mai mici”, cred că era clasa a 12-a, iar ceilalți a 11-a. I-am spus că nu am curajul să fac așa ceva, să montez, să pun în scenă o piesă de teatru. Și a spus că : “trebuie, trebuie, trebuie să facem asta, vă încurajez, vă ajut” și el a fost asistentul meu la prima piesă pe care am pus-o în scenă.

Trupa de teatru antic „Katharsis”, înființată din dorința elevilor de a studia mai profund cultura greco-romană, readuce în zilele noastre, lumea fascinantă a clasicilor din antichitatea greacă și latină. Numărul mic de ore dedicate acestui obiect, dorința multor elevi de a participa la olimpiadele naționale și premiile obținute i-au făcut foarte entuziasmați nu doar să citească despre un personaj, ci chiar să intre în rolul lui, jucându-l pe scenă. De la prima piesă, Antigona de Sofocle, trupa de teatru a avut mare succes, fiind lăudată de profesorii universitari de la Facultatea de Limbi Clasice, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași.

În deschiderea Olimpiadei de Limbi Clasice, etapa națională, desfășurată la Botoșani în 2009, membrii trupei au încântat publicul din toată țara cu piesa “Ifigenia la Aulis”, o tragedie greacă scrisă de Euripide, iar apoi această piesă a luat foarte multe premii la București, în cadrul Festivalului de teatru antic, Antic Fest.

În 2010, piesa Eros și Psyche a fost pusă în scenă de membrii trupei. Este povestea emoționantă a unei iubiri profunde dintre un zeu și o muritoare care se împletește cu impedimentele care pot apărea în calea săgeților lui Eros, dar pe care dragostea adevărată le învinge.

În 2013, „Katharsis” te-a dus în lumea fascinantă a Eneidei, urmărind piesa Didona și Aeneas, adaptare după Vergilius și Ovidius. Didona a fost interpretată de Teodora Puianu iar Aeneas a fost interpretat de Cosmin Flutur.

În 2012, „ECHO ȘI NARCIS” a dus audiența pentru câteva minute într-o altă dimensiune a culturii. Fiecare este un ecou al celuilalt, el, un ecou răsturnat al iubirii ei mistuitoare, ea, un ecou stins al indiferenței lui. Ecoul doliuluistrigătului ei melancolic a rămas de-a lungul secolelor, chemând și amintind perpetuu o iubire imposibilă...

Dacă de obicei joacă tragedii, piese mitologice și istorice, de această dată, Trupa de Teatru Antic Katharsis, sub coordonarea profesoarei Coca Dorica, care semnează și adaptarea textului, scenografia și regia spectacolului, prezintă o comedie, „Casa cu stafii”, în 2015, adaptare după scriitorul latin de comedie, Plautus.

Trupa de teatru antic „Katharsis” v-a adus în lumea fascinantă a mitologiei, în 2016, prin vizionarea piesei „Niobe”, adaptarea textului după Metamorfoze de Publius Ovidius Naso, regizat și montat de același coordonator. O combinație izbitoare între antic și modern, piesa NIOBE are un final foarte tragic, arătând că oamenii, în condiția lor de muritori, nu-i pot depăși niciodată pe zei și că orice hybris poate fi aspru pedepsit de divinitate.

KATHARSIS a prezentat un fragment din piesa ARACHNE, în 2016, o meditație asupra stării de muritor, care trebuie să se supună voinței divine, altfel poate suporta pedepse grele.

Tragedia greacă ”MEDEEA” o piesă tulburătoare, foarte complexă, cu un conflict foarte puternic și la care colegii mei, coordonați de dna prof. dr. Coca Dorica, care semnează regia și scenografia, au muncit foarte mult. Este o adaptare după tragedia Medeea, scrisă de tragicul grec Euripide, după Apollonios din Rhodos și Ovidius. Apare aici femeia care iubește cu patimă, dar se răzbună necruțător.

Marii actori de pe marile scene ale lumii așteaptă o viață să primească un asemenea rol, dar iată că, la numai 15 ani, Ilona Dănilă primește dificilul rol și-l va face magistral, iar Iustin Coca, la 16 ani, în rolul lui Iason a frapat prin dezinvoltură, atitudine și spontaneitate.

Pentru dna profesoară, teatrul este o altă modalitate de a transmite elevilor, cu pasiunea-i caracteristică, informațiile despre cultura și civilizația greco-romană, culturi care au stat la baza întregii culturi europene. Pentru aprofundarea elementelor de teatru, în 2011, dna prof. a urmat în Grecia, Atena, un curs de limbă, cultură și civilizație neogreacă, inclusivdans grecesc și teatru antic.

Sub îndrumarea doamnei profesoare, la această piesă, de costume s-a ocupat în special Ioana Ruja, la sunet a fost Robert Iancu, machiajul a fost realizat de Paula Olaru si Isabelle Anton, iar coregrafia a fost semnată de grațioasele Eliza Angheluș și Elena Hodan.

A urmat tragedia ”ELECTRA”, având-o în rolul principal pe ILONA DĂNILĂ, un talent cu totul aparte, premiată la Festivalul Internațional ”Stage” de la Cluj și apoi ”NERO ȘI ACTEEA”, o poveste despre dragostea dintre împăratul Nero (interpretat colosal de Cosmin LIPOVANU, și sclava Acteea, rol jucat de aceeași inegalabilă Ilona Dănilă.

„Nefericile Fericitului Augustin” spune povestea Sfântului Augustin și arată cum viața și credința te pot aduce în locuri și momente la care nu te-ai așteptat niciodată. Această piesă frumoasă a câștigat mai multe premii naționale și internaționale.

Asta nu este totul, Katharsis Antic devine din ce în ce mai mare și mai puternică pe zi ce trece! Trupa este invitată la mai multe spectacole și concursuri, toate datorită efortului depus de-a lungul anilor!

Iubesc Katharsis și sunt pur și simplu onorată să fi făcut parte din acest proiect inedit!

Cilibiu Ema Dimitra,
Clasa a IX -a G,
Colegiul Național
”A. T. Laurian”, Botoșani.

TRUPA DE TEATRU ANTIC

KATHARSIS

TRUPA DE TEATRU ANTIC *KATHARSIS* din Botoşani, înfiinţată din 2006, este singura trupă de teatru antic din România, în sensul că pune în scenă doar piese din repertoriul scriitorilor din Roma şi din Grecia antică. Coordonatorul trupei, doamna profesor doctor Coca Dorica, profesor de limba latină, a găsit acum 17 ani această metodă de predare a culturii şi civilizaţiei antice în alt mod decât cel clasic.

De-a lungul celor 17 ani au adunat numeroase premii de pe la festivalurile din ţară, dintre care amintim doar câteva:

1. Festival Național de teatru - ANTIC FEST – BUCUREȘTI – 2009

- Premiul pentru CEL MAI BUN ROL FEMININ
- Premiul pentru CELE MAI BUNE COSTUME
- Premiul pentru CEL MAI BUN FOND SONOR
- Premiul pentru CEA MAI BUNĂ COREGRAFIE
- Elevul IUSTIN COCA – PREMIUL PENTRU DEBUT.

2. Festival Internațional de teatru - STAGE – CLUJ – 2017
   - Premiul II pentru CEL MAI BUN ROL FEMININ PRINCIPAL

3. Festival Internațional de teatru - STAGE – CLUJ – 2018
   - Premiul I pentru CEL MAI BUN ROL FEMININ PRINCIPAL

4. Festival Internațional de teatru - STAGE – CLUJ – 2019
   - Premiul I pentru CEL MAI BUN ROL FEMININ PRINCIPAL

5. Festivalul interjudeţean de teatru pentru elevi „ Ioana Cîcu” – SATU MARE - 2019
   - PREMIUL al II lea CEL MAI BUN ROL FEMININ PRINCIPAL
   - PREMIUL al II lea CEL MAI BUN ROL MASCULIN PRINCIPAL

6. Festivalul Internațional de Teatru pentru Tineret "Gr.V.Birlic" – FĂLTICENI – 2019
   - MENȚIUNE - cu spectacolul ”Acteea şi Nero”.

7. Festivalul Internațional de Teatru pentru Tineret "Gr.V.Birlic" – FĂLTICENI – 2020
   - PREMIUL al III -lea pentru spectacolul ”Nefericirile Fericitului Augustin”

8. Concurs național de limbi şi culturi clasice ”Ecaterina Andreica” – 2021- Universitatea de Vest din Timişoara.
   - PREMIUL I - Secţiunea II. Cultură şi civilizaţie greco-romană în transpunere artistică cu piesa ”Nefericirile Fericitului Augustin”.

9. Festivalul Național de Teatru Tânăr Ora de Teatru – FOCŞANI 2021

- PREMIUL pentru CEL MAI BUN ROL MASCULIN SECUNDAR
- PREMIUL pentru PROMOVAREA EDUCAȚIEI ALTERNATIVE PRIN TEATRU

10. Concurs național de limbi şi culturi clasice ”Ecaterina Andreica” – 2022 - Universitatea de Vest din Timișoara.

- PREMIUL III - Secţiunea II. Cultură şi civilizaţie greco-romană în transpunere artistică cu piesa ”DIDONA ȘI AENEAS”

11. PREMIUL I – Festivalul INTERNAȚIONAL DE TEATRU ”RAMPA TEATRALĂ” – Pașcani – 30 OCTOMBRIE 2022.

Rolul personajului Valerius în pervertirea morală a lui Augustin

Cotoi Alexandru
Colegiul Național ”A. T. Laurian”, Botoșani,
Clasa a XI a G

Vânt, aer umed, zumzet de voci, pardoseala rece. Frig, palme asudate, râsete înfundate. Cu toții așteptăm să intrăm pe scena improvizată pe treptele de marmură din fața liceului. Frică, nesiguranță, crispare, toate se citesc pe chipurile noastre. Până când vom aștepta să se audă fondul sonor, să ne limpezească simțurile și să pășim încetul cu încetul în secolele tulburi ale creștinismului timpuriu? Simțim cum secundele trec greoaie și, în cele din urmă, suntem anunțați de doamna profesoară că spectacolul începe.

Muzica de flaut și dansul halucinant al fetelor îmbrăcate în înger și demon deschid piesa. Muzica se oprește și apare Augustin, demn, dominat de un entuziasm și o frenezie adolescentină și marele avocat Macrobius, cu o prestanță și o atitudine ce vădește siguranță de sine. Adorație din partea lui Augustin și o revelație pentru tânărul din Tagaste, care își dă seama că trebuie să studieze la Cartagina cu Macrobius și să devină avocat. Cu binecuvântarea mamei, Monica, o creștină fervență, pleacă și se întâlnește la Cartagina cu Valerius, un tânăr frivol ce îi descoperă lui Augustin plăcerile trecătoare ale acestei lumi. El îl convinge să devină maniheu, el îl face orator al curții imperiale. Un personaj interesant, greu de pătruns, pe care eu am avut ocazia să-l joc. Frivolitatea, nepăsarea lui m-au pus în dificultate, m-au determinat să-l studiez cât mai amănunțit și să înțeleg mai în profunzime rolul primordial pe care l-a avut un astfel de personaj în pervertirea morală a lui Augustin și, apoi, în convertirea lui. Acesta e fascinant tocmai pentru că este întruchiparea prin excelență a omului atașat de cele vremelnice, care caută fericirea doar în lucrurile trecătoare ale acestei vieți. Exponent al lumii desfrânate, murdare, de care Augustin se leapădă, e un antimodel, un om orbit de propria faimă și influență în lumea romană, care îl conduce pe tânărul avocat, aproape un copil, pe calea pierzaniei.

"Să joc un astfel de personaj și într-o piesă de asemenea profunzime m-a ajutat să fac o incursiune neobișnuită în viața Fericitului Augustin. Am văzut cum cade și apoi se ridică doar simțindu-l pe Dumnezeu și cum se transformă într-un alt om, devenind om al lui Dumnezeu."

Festivalul de Teatru ”Lyceum”

Festivalul de Teatru ”Lyceum” s-a aflat anul acesta la cea de a XXIV- a ediție. An de an, festivalul este organizat de Casa de Cultura a Sindicatelor „Nicolae Iorga” Botoșani în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean Botoșani. Trupe de teatru din tot județul urcă pe scenă pe parcursul a 4 zile, iar Trupa de teatru antic “Katharsis” nu a putut să rateze această ocazie.

Juriul acestei editii a fost format din:
Lidia Uja – Actrita la Teatrul „Mihai Eminescu” Botosani
Alexandra Vicol – Actrita la tTeatrul „Mihai Eminescu” Botosani
Silvia Raileanu – Actrita la Teatrul „Mihai Eminescu” Botosani
prof. Sandu Ana Lacramioara – Inspector Educatie Permanenta si Activitati Extrascolare la I.S.J. Botosani
Alexandru Vasilache – Regizor si Manager la Teatrul „Mihai Eminescu” Botosani, Presedinte al juriului.

“TÂRZIU TE-AM IUBIT…” este o adaptare după „Confesiuni” a lui Aurelius Augustinus, realizată, ca și scenografia, regia artistică, costume, fond sonor, coregrafii, de prof. dr. Coca Dorica. Piesa a fost nominalizată la Marele Premiu pentru **CEL MAI BUN SPECTACOL** și **Trofeul Festivalului** de Teatru “LYCEUM”, ediția a XXIV-a 2022.
De asemenea, din cadrul trupei, a fost nominalizată pentru **Cel Mai Bun Rol Secundar Feminin** Georgiana Vlădeanu, cea care a jucat-o pe Monica în spectacolul “Târziu Te-am iubit”.

“Mi-am început călătoria în lumea teatrului cu piesa “Târziu Te-am Iubit”, acum cunoscută sub numele de „Fericirile Nefericitului Augustin", în care am jucat rolul Monicăi, mama Fericitului Augustin. Pot spune clar că acea piesă îmi va rămâne în inimă și mereu o să îmi amintesc cu drag de festivalurile și concursurile de teatru la care am participat cu ea. La început, fiind nouă, a fost mai grea puțin acomodarea, mai ales că trebuia să joc rolul secundar feminin, însă presiunea cea mai mare a fost faptul că înaintea mea acest rol a fost al unei persoane desăvârșit de talentată în artele actoriei, deci ștacheta era foarte ridicată.“ a povestit Georgiana Vlădeanu.

“Concursuri mai importante la care am participat cu această piesă au fost Festivalul de teatru de la Focșani și Lyceum la care trupa noastră a luat diverse premii, iar pentru mine a contat foarte mult **nominalizarea pentru cel mai bun personaj secundar feminin de la Lyceum**, deoarece m-a motivat să continui și m-a făcut să cred că sunt pe drumul cel bun.” a adăugat Georgiana.

Festivalul Transfrontalier al Diversității Culturale

În perioada 24 – 26 iunie 2022, pe Pietonalul Unirii a avut loc Festivalul Transfrontalier al Diversității Culturale.
Evenimentul a fost organizat de Primăria Municipiului Botoșani în cadrul proiectului „Întoarcere la rădăcinile noastre comune”, implementat în cadrul Programului Operațional Comun România-Ucraina 2014-2020.

Programul festivalului a inclus tot felul de momente artistice de la ateliere de artă, la expoziții foto, momente susținute de Filarmonica „George Enescu” Botoșani și de artiști reprezentativi din România și Ucraina, dar și piese de teatru și spectacole de dansuri. Trupa de teatru antic “Katharsis” a fost prezentă la acest festival, desigur alături și de Trupa de Dans Grecesc, ambele coordonate de prof. dr. Coca Dorica.

“În cadrul Festivalul Transfrontalier al Diversității Culturale, organizat de Primăria Botoșani, am fost invitați să reprezentăm comunitatea greacă din Botoșani. Deși, în orașul nostru, nu există filială a Uniunii Elene din România, totuși noi studiem, ca opțional, limba neogreacă, participăm din 2011 la Olimpiadele Naționale și Internaționale de Neogreacă - chiar anul acesta am avut-o pe eleva Raluca Vasilciuc calificată, cu nota 10, la Olimpiada Internațională de Neogreacă - și avem, din 2009, o trupă de dans grecesc.” a declarat doamna profesoară Coca Dorica.

De asemenea, la invitația Primăriei Botoșani, Trupa de teatru antic “Katharsis” a jucat piesa de teatru “Nefericirile Fericitului Augustin!”

“Mulțumim pentru invitație, a fost o onoare să fim invitați alături de Teatrul ”Vasilache” și Teatrul ”M. EMINESCU”- Botoșani! Bravo, copii, vacanța voastră e presărată cu activități extraordinare!”, a mai transmis doamna Coca Dorica, coordonatoarea trupei.

Premiu pentru ROMÂNIA la Sulmona, în ITALIA

Ciornea Veronica-Ioana
Clasa a XII-a G
Colegiul Național „A.T.Laurian”

În ceea ce mă privește, tot ce ține de limba latină, a început printr-un simplu " hai să ne înscriem și noi la centrul de excelență, cât de greu poate să fie? " de la colega mea de bancă.
După două-trei luni, am descoperit că acel ironic " cât de greu poate să fie ", poate de fapt să fie foarte greu, mai ales dacă îți dorești să participi la concursuri naționale sau internaționale.

Este nevoie de multă muncă, implicare, de mult timp și efort depus.
Țin minte, cred că nici nu voi putea uita, câte ore stăteam zilnic și lucram împreună cu doamna profesor doctor Coca Dorica. Înainte de " Certamen Ovidianum Sulmonense 2022 " ajungeam să stăm, ca să traducem din scrierile lirice ale marelui poet Publius Ovidius Naso, 12 ore în fiecare zi, inclusiv sâmbăta și duminica, zile în care toți prietenii mei ieșeau prin oraș, dar eu stăteam și învățam la latină. Acest lucru mi se părea, pe moment, nedrept, dar s-a dovedit că tot ce am dat, am primit înapoi, poate chiar mai mult decât m-aș fi așteptat vreodată.
Călătoria în Italia, pentru premiere, mai precis în Sulmona, orașul unde s-a născut poetul Ovidius, "tenerorum lusor amorum" a fost văzută, atât de mine, cât și de doamna profesor, drept o răsplată pentru lunile de muncă, drept "momentul nostru de relaxare și de liniște".

Când am ajuns în Sulmona, am avut parte de cea mai frumoasă și neașteptată primire. Toți președinții și directorii ne cunoșteau, ne complimentau și ne-au făcut să ne simțim apreciate pentru efortul depus și și timpul acordat ca să ajungem "la ei acasă".
Într-una din zile am avut parte și de un tur al orașului vechi, unde Ovidius și-a petrecut anii din viață, până a fost exilat în Tomis, Constanța de astăzi. Pentru mine, pot spune că este un paradox faptul că eu m-am simțit atât de bine și atât de fericită în țara de proveniență a lui Ovidius, în timp ce el s-a simțit atât de trist, prin urmare, a suferit enorm, în Tomis, Constanța de azi, unde a și scris "Tristele” și ”Ponticele ", accentuând trăirile sale puternice de angoasă și de sufocare.

Prin intermediul premiului pe care l-am câștigat, pentru CEA MAI BUNĂ TRADUCERE, pot spune cu mândrie, chiar dacă sunt din România, "Sulmo mihi patria est!".

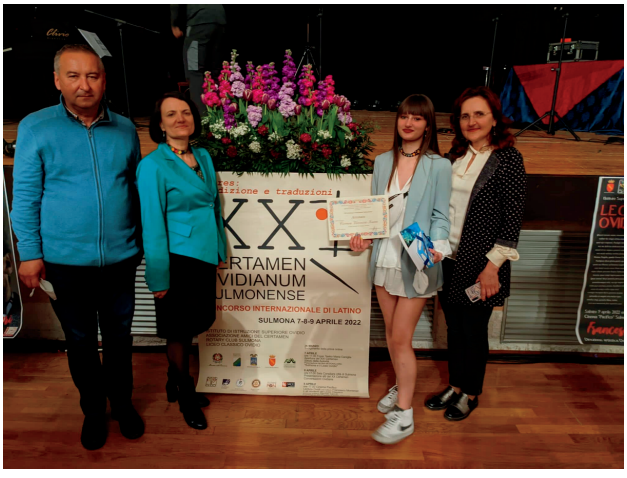

La Sulmona, împreună cu directorii Colegiului Național „A. T. Laurian”

Dans grecesc la Botoșani și nu numai!

Trupa de Dans Grecesc a avut, asemenea Trupei de teatru antic, un an plin de activități frumoase. O mulțime de reprezentații la diferite spectacole, festivaluri, și nu numai. Excursia în Grecia a încântat toții membrii trupei, așa cum ne-a povestit și Albertina Turtă:

“ Nu am reușit să am contact cu trupa de dans grecesc până în clasa a XI-a, fiind la un profil real și neavând timp extrem de mult. După ce m-am transferat la un profil uman, unde totul părea a fi mai lejer și urma să am mai mult timp liber, m-am întâlnit cu doamna profesor Coca Dorica și am auzit că urmează să organizeze preselecții pentru a intra în trupa de dans grecesc. Mi-am făcut curaj și m-am gândit “De ce nu?”. Culmea a fost că după prima mea repetiție, am avut și spectacol (urmatoarea zi). Mi-a plăcut foarte mult! Și încă îmi place! Am ajuns să cunosc și să mă împrietenesc cu persoane minunate, am fost cu trupa în Grecia și a fost superb! Am luat parte la multe spectacole. În cadrul unuia dintre ele, care a avut loc la Gura Homorului, am avut ocazia să îi cunoaștem pe cei de la Greek4U, pe care atât doamna profesor, cât și noi, îi adorăm. Cred că doamna profesor Coca Dorica este cel mai bun exemplu de relație elev-profesor! Este minunată! Totul se datorează dumneaei”.

Cu Greek4U la Gura Humorului

Cu Evantia în Thassos - Grecia

Festivalului Internațional de Teatru pentru Tineret “Gr. V. Birlic”.

Vara a fost una fără pauză pentru cei din Trupa de teatru antic. Cea de a XII-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru pentru Tineret “Gr. V. Birlic” a fost organizată de Asociația Fălticeni Cultural, pe durata săptămânii 22-28 august.
Trupa de teatru “Katharsis” a fost nelipsită de la acest festival. Alături de doamna prof. dr. Coca Dorica, membrii trupei au petrecut câteva zile alături de nume mari din teatru și film, dar nu numai.

La Festivalul Internațional de Teatru ”Gr. V. Birlic”, Fălticeni, am avut onoarea să participăm la discuții constructive și să surprindem momente de neuitat cu: Vlad Rădescu, regizorului Dan Tudor, Virginia Rogin, Gavril Pătru, Ovidiu Ivan, Mihaela Rădescu, dar au mai fost și mari actori și artiști ai României precum: Maia Morgenstern, Claudiu Bleonț, Radu Gheorghe, Anca Sigartău.” ne-a povestit doamna prof. coordonator.

Georgiana Vlădeanu, membră Katharsis, ne-a declarat despre alegerea ei de a veni în trupă: *“Cred că alegerea de a veni în această trupă a fost una din cele mai bune din toți anii mei de liceu și nu as putea vreodată să o regret. Am cunoscut o mulțime de oameni extraordinari și am avut parte de o sumedenie de aventuri împreună cu trupa. Abia aștept să văd ce surprize ne mai rezervă viitorul și ce aventuri ne mai așteaptă.”*
Pe lângă bucuria întâlnirii cu acești titani ai scenei, cei din trupă au fost și premiați: Premiul III - Eric Alexandru și Diplome pentru merite deosebite în promovarea artei teatrale și a culturii- Diana Timofte, Petrisor Marian și Gabriel Dutcă.

Certamen Ovidianum
Concurs național de limba latină

Anul acesta povestea Concursului Ovidianum a continuat la Botosani. Etapa națională a avut loc în perioada 13-15 mai 2022, iar pentru un weekend, Botoșaniul a devenit capitala limbilor clasice, mai exact a latinei. Participanți din toată țara au venit să își arate cunoștiințele și să se înfrunte cu textele lui Ovidius.

De la mic la mare, de la participanți, la profesori, la oficialități, Aula Magna a Colegiului Național "A.T.Laurian" a găzduit festivitatea de deschidere, vineri 13 mai.

Fiecare participnt a primit mapele și ecusoanele care au conturat atmosfera unui concurs național. Imediat după festivitate, accentuând pasiunea celor aflați în sală, a urmat piesa de teatru "Nefiricirile Fericitului Augustin" pusă în scenă de Trupa de Teatru Antic *Katharsis*. Însă nu a fost un simplu spectacol, reprezentarea a fost mutată afară pe treptele liceului. În jurul torțelor care au conturat atmosfera unei piese antice, povestea vieții Sfântului Augustin i-a captivat pe toți cei aflați acolo. Și pentru că la Botoșani avem o mulțime de copii talentați, seara a fost încheiată în ritm de dans grecesc susținut de Trupa de dans grecesc coordonată de doamna profesor Coca Dorica, cea care se ocupă și de Trupa de teatru antic "Katharsis".

Sâmbătă a fost "ziua de foc" pentru participanți. Pe lângă proba propriu-zisă, a avut loc și Selecția pentru etapa Internațională a acestui concurs. Spre finalul zilei, elevii s-au putut relaxa la piesa de teatru "Iona" pusă în scenă de actorii de la Teatrul *Mihai Eminescu* Botoșani, chiar înainte de mult așteptatele rezultate.

Weekendul latinei la Botoșani s-a încheiat duminică la festivitatea de premiere.

"A fost o onoare pentru noi să găzduim Concursul Național de Limba Latină Ovidianun! Multă muncă, foarte multe emoții, puține ore de somn, dar toate au fost răsplătite prin premiile obținute de elevii noștri: Premiul I - Sebastian-Michael Șaguna, Mențiuni M. E. - Denis Cucu, Premii Speciale - Daria Hazaparu, Paula Dimitriu și Amalia Hnatiuc. Tot în cadrul festivității de premiere a fost felicitată de către președintele executiv al Comisiei Naționale, Alexandru Dudău, eleva Veronica Ciornea, premianta noastră la Certamen Ovidianum Sulmonense, Italia, aprilie 2022" a declarat doamna prof. dr. Coca Dorica.

Carmina

Dragul meu Laurian,

Eric Lungu,
Clasa a VI-a A,
Colegiul Național ”A.T. Laurian”,
Botoșani.

A TRECUT DEJA UN AN DE MĂREȚIE,
DE LA ACEL FEERIC SEPTEMBRIE,
CÂND PE POARTA DRAGULUI LAURIAN,
AM PĂȘIT CA UN BRAV ȘI MÂNDRU AURELIAN!

ȘI CA UN FULGER MI-AU VENIT ÎN MINTE,
ACELE EMOȚIONANTE ȘI INTENSE CLIPE
CÂND DE LA EXAMEN AM IEȘIT
CU MINTEA ȘI CU SUFLETUL DE EMOȚIE TOPIT!

PLIN DE SPERANȚĂ ȘI ENTUZIASM AM TRECUT
PE PRAGUL UNICEI ”ȘCOLIȚE”, CA UN NECUNOSCUT,
ȘI M-AM TREZIT CUM ÎN GÂND EU ÎMI SPUNEAM:
”BINE TE-AM GĂSIT, DRAGUL MEU LAURIAN!”

ACEL BRAV ȘI MÂNDRU AURELIAN,
CUM DE ACASĂ EU ÎMI SPUNEAM,
ACUM E PLIN ȘI COPLEȘIT DE GÂNDURI
ȘI INVADAT ÎN SUFLET DE UN ROI DE FLUTURI!

ȘI LUMEA MAGICĂ A LAURIANULUI MI S-A DESCHIS
CU MÂNDRE TAINE CE VIITORUL MI-AU RESCRIS,
SPRE ÎNALTE ȘI INFINITE CULMI ALE ȘTIINȚEI
M-A PROPULSAT CA UN UNIC DAR AL CREDINȚEI.

Baucis și Filemon

Lujinsche Rareș, Clasa a VI -a,
Colegiul Național ”A. T. Laurian”, Botoșani.

A FOST ODATĂ, CA NICIODATĂ,
ÎNTR-O NOAPTE DESTUL DE USCATĂ,
DOI BĂTRÂNI CE SE ARATĂ,
LA UȘA CEA SĂRACĂ.

FILEMON ȘI BAUCIS,
I-AU PRIMIT ȘI S-AU DECIS,
SĂ LE DEA O MASĂ BUNĂ,
FĂRĂ SĂ SPUNĂ VREO MINCIUNĂ.

EI CHIAR DACĂ ERAU SĂRACI,
N-AI PUTEA SĂ NU ÎI PLACI,
CĂ AJUTĂ MULTĂ LUME,
AȘTEPTÂNDU-I CU INIMI BUNE.

ȘI IATĂ CĂ ACEI SĂRACI.
ZEUS ȘI HERMES ERAU.
IAR CUM PE AMÂNDOI NU-I DISPLACI,
O DORINȚĂ CONSIDERAU CĂ AVEAU.

NU CONTA CE ERA,
AUR, TINEREȚEA SAU FRUMUSEȚEA.
DAR FILEMON ȘI BAUCIS,
SĂ MOARĂ ÎMPREUNĂ AU DECIS.

ȘI DORINȚA A FOST RESPECTATĂ,
PE DEASUPRA O CASĂ CA O RECOMPENSĂ LE-A FOST DATĂ.
UN TEMPLU MARE ȘI FRUMOS,
CU O STATUIE A LUI ZEUS GRANDIOS.

FILEMON ȘI BAUCIS VORBEAU CU VECINII,
CÂND NIȘTE DUNGI RECI TREC CA RĂDĂCINII.
EI DEJA ȘTIAU CE SE ÎNTÂMPLA.
LE VENISE ÎN VIZITĂ MOARTEA.

MULTE VORBE ȘI-AU SPUS,
DAR DIN PĂCATE S-AU STINS.
BAUCIS S-A TRANSFORMAT ÎNTR-UN COPAC FRUMOS DE NESPUS,
IAR FILEMON ÎNTR-UN POM PUTERNIC ȘI S-AU CUPRINS.

Roma cea veșnic aprinsă

TU, LEGENDĂ PREA MĂRITĂ,
ROMA ANTICĂ SLĂVITĂ
CE-AI NĂSCUT MITOLOGII
EȘTI SLĂVITĂ-N CER ȘI-N STELE
CU AL TĂU LATIN POPOR
VECHI DE MII DE ANI DE ZILE
AI LUPTAT ÎN GER ȘI CU DURERE
PENTRU A APĂRA CE ȚIE-ȚI APARȚINE.

ZEI ȘI ZEI TE-AU APĂRAT
ȘI ÎN ROMA AU LUPTAT
MARI RĂZBOINICI AU CREAT
CE-AU LUPTAT ȘI EI FĂRĂ MILĂ SAU FOBIE
ÎN SPERANȚA PĂCII
LUPTA LOR FIIND O RAZĂ
ÎN SPERANȚA LUMII-NTREGI.

NOI DE TINE N-AM UITAT
ROMA VECHE CARE MERGI, ÎNCĂ ÎNAINTE
PRIN MINTEA NOASTRĂ TU ALERGI
PENTRU A SPUNE LUMII SFINTE
TOT CE AI TRĂIT
CU ALE TALE ULTIME CUVINTE.

Bonceag Ayanna-Gabriela
Clasa a VI a A
Colegiul Național ”A. T. Laurian”, Botoșani

Vox Discipuli

Mă numesc Iarina Platon, am 15 ani și sunt elevă a Colegiului Național “A. T. Laurian” la profilul științe sociale. Datorită faptului că am intrat la profilul dorit am avut libertatea și timpul necesar pentru a mă implica în mai multe activități extrașcolare, majoritatea fiind coordonate chiar de diriginta mea, profesor doctor Coca Dorica. Mai exact, dansuri grecești, limba neoelenă și civilizația Greciei antice, și, de asemenea, Centrul de Excelență pentru Neogreacă. Tot timpul mi-a plăcut sa încerc lucruri noi, iar de data aceasta mi-a fost cu atât mai ușor, fiind activități propuse și desfășurate în cadrul liceului.

La început mi-a fost frică, deoarece mi s-a părut destul de complicat alfabetul și am crezut că nu mă voi descurca, dar am fost liniștiti și asigurați că este singurul pas mai greu, iar după aceea va fi mult mai ușor, învățând totul în clasă și repetând la începutul orei noțiunile învățate. Mi s-a părut așa de fascinant, încât mi-am dorit să aprofundez această limbă și să merg la Centrul de Excelență pentru a mă perfecționa. Învățatul unei limbi noi este o provocare, dar și o oportunitate, deoarece pe lângă dezvoltarea personală mă va ajuta pe viitor.

Dansul a fost mereu o parte importantă din viața mea, practicându-l de când aveam 6 ani. Din păcate am fost nevoită să renunț pentru a mă focusa pe școală. Chiar dacă la început eram reticentă, deoarece consideram că mi-am pierdut îndemânarea, am avut parte de o surpriză plăcută, un mediu călduros și oameni primitori. Mă bucur că am avut șansa de a mă reapuca de o veche pasiune, nu în orice fel, ci pe ritmuri de dans grecesc. M-a ajutat pe plan personal, nu doar fizic, pentru că dansurile grecești sunt despre voie bună, fericire ceea ce s-a reflectat în starea mea.

Pe cât de nerăbdătoare sunt să particip la spectacole și competiții în cadrul acestor activități, pe atât de recunoscătoare sunt că am șansa de a face parte din această familie.

Platon Iarina,
Clasa a IX a F
Colegiul Național ”A. T. Laurian”,
Botoșani

Vox Discipuli

Mă numesc Onufrei Ksenia, sunt elevă în clasa a IX-a F și fac parte din trupa de dans grecesc KATHARSIS, coordonată de domana profesor doctor Coca Dorica, care îmi este și dirigintă. De mică mi-a plăcut dansul și am făcut cursuri, iar În clasele 5-8 mi-am descoperit și interesul pentru istoria și cultura Greciei. Atunci când am auzit că pot îmbina aceste două pasiuni nu am stat pe gânduri și m-am alaturat trupei. Aici am cunoscut un colectiv prietenos și dornic de a învăța coregrafii specifice grecești. În curând voi participa la primul meu spectacol și sunt foarte entuziasmată. Mă bucur ca m-am alăturat trupei și presimt ca voi avea o experiență de neuitat.

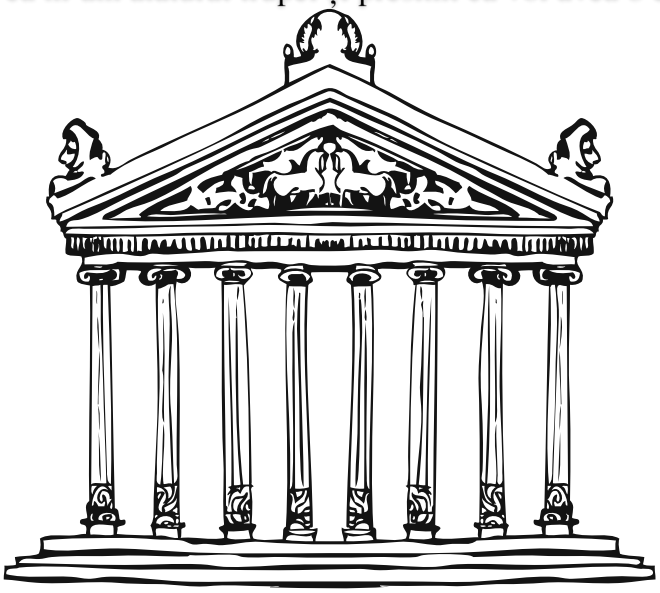

Veni, vidi, vici

Sebastian-Michael Șaguna,

Colegiul Național "A.T.Laurian"

Este foarte amuzant să mă gândesc acum, după ce am obținut, în mai, Premiul I la Concursul Național „Ovidianum” și, în aprilie, Mențiune și Medalie de Argint la Olimpiada Națională de Limbi Clasice, că a fost nevoie de o lună de convingeri din partea doamnei profesor doar pentru a participa la pregătirile de limba latină

Totul a început când doamna profesor m-a remarcat, după ce am reușit să rezolv corect lucrarea pe care ne-o dăduse în mai puţin de cinci minute. Ce-i drept, testul fusese foarte simplu, dar doar faptul că mi-am dat interesul și am învățat, a făcut-o să mă aibă în vizor pentru Centrul de Excelență, și, eventual, pentru olimpiade.

La început am zis da, eram fericit că reușisem să termin testul așa repede și mândru de mine că m-a felicitat și m-a încurajat să vin să lucrăm împreună mai mult. Acest avânt al meu a fost spulberat instant, după ce am văzut cât de complicată era, de fapt, limba latină și cât de mult de muncă necesita. După prima pregătire, i-am spus doamnei că eu renunț, că așa ceva nu e de mine și că prefer să-mi ocup timpul cu alte activități, pe care, ce-i drept, le aveam.

Aici a început lupta doamnei profesor de a mă convinge, o bătălie mai dură decât războiul galic, prezentat de Caesar în lucrarea lui „De bello Gallico”, din care am ajuns să traduc la Olimpiada Națională. După o lună de insistări, dar și presat de timp, pentru că se apropia faza județeană, am început să mă prezint mai des la pregătiri și chiar să-mi dau interesul, toate acestea culminând într-o zi pe care mi-o amintesc în detaliu, ziua în care au început să-mi iasă traducerile fără ajutor, acea barieră spartă, după cum numește doamna acest prag în învățarea limbii latine. De atunci, totul avea mult mai mult sens, prinsesem gustul muncii, iar satisfacția pe care o aveam după ce traduceam un text era inegalabilă (lucru care rămâne adevărat și astăzi). Tot atunci, au început zilele în care stăteam până seara târziu la școală și lucram intens, câte 10 ore pe zi, din februarie până prin mai. Era greu de fiecare dată să-mi refuz prietenii când mă chemau afară, era greu să continui având în vedere oboseala și condițiile de lucru, dar mă bucur că nu am renunțat. În același timp, formasem un colectiv drăguț cu colegii de la latină, fiind împreună atâtea ore din zi. Prima dată, am cules fructul muncii la faza județeană, când am obținut 100 de puncte, ceea ce m-a motivat și mai tare să învăț pentru națională.

Toată experiența de la națională, inclusiv Mențiunea și Medalia de Argint obținute, au meritat munca depusă, deoarece, în primul rând, am văzut cum se desfășoară această etapă a olimpiadei, m-am obișnuit cu presiunea, m-a făcut să realizez că mereu este loc de mai bine și de și mai multă muncă, și, în al doilea rând, mi-au oferit șansa să vizitez orașul lui Brâncuși, Târgu Jiu, de unde am amintiri foarte frumoase cu colegii, dar și șansa de a întâlni și de a face poze cu membrii Comisiei Centrale, cei mai buni profesori de latină din țară, oameni pe care îi admir foarte mult. Cele mai frumoase amintiri le am de la festivitatea de premiere, unde am avut surpriza plăcută ca însăși doamna profesor care m-a adus acolo să mă decoreze cu Medalia de Argint, iar apoi să dau mâna cu președintele Olimpiadei Naționale de Limbi Clasice.

După această experiență, eram sută la sută hotărât să demonstrez că pot mai mult, lucru pe care l-am și făcut la etapa națională a *Certamen Ovidianum*, care s-a desfășurat la noi în oraș, chiar în liceul meu. Câștigarea Premiului I a venit, totuși, ca o surpriză, căci, după ce am ieșit de la o piesă de teatru ținută în cadrul concursului, m-a sunat doamna profesor ca să mă anunțe marea veste. Am fost foarte fericit, iar la premiere am fost din nou emoționat să mă aflu printre cei mai importanți inspectori și profesori de limba latină din țară. Tot în cadrul premierii, am obținut și o diplomă care îmi conferă posibiltatea de a urma, fără examen, cursurile Facultății de Litere, Istorie, și Teologie, din cadrul Universității din Timișoara.

De asemenea, am reușit să obțin și un premiu special la concursul online „Ecaterina Andreica”, organizat de Universitatea din Timișoara, cu traducerea și comentariul din „Eneida” lui Vergilius, publicate și în această revistă.

După acest an plin de realizări și amintiri frumoase, nu mai am niciun regret că m-am lăsat convins să mă implic fără superficialitate în studiul limbii latine, iar pentru acest an școlar am planuri și mai mari și sunt și mai motivat să am rezultate și mai bune.

REVISTA KATHARSIS

PROFESOR COORDONATOR: PROF. DR. COCA DORICA

COLABORATORI: EMERITUS MIHAELA PARASCHIV, PROFESOR UNIVERSITAR DOCTOR, UNIVERSITATEA ”AL. I. CUZA”, IAȘI

THEODOR GEORGESCU – CONF. DR. UNIVERSITATEA BUCUREȘTI

CEZARA-IRINA ȘTEFĂNESCU, PROFESOR DE LIMBA LATINĂ, IASI

ALINA EVANTIA FOTEA, PROFESOR DE LIMBA ROMÂNĂ ȘI LIMBA LATINĂ, CONSTANȚA

TEODORA ELENA PUIANU, FOSTĂ ELEVĂ A COLEGIULUI NAȚIONAL „A.T.LAURIAN”, JURNALIST FESP

REDACTOR ȘEF: CRĂINICIUC IOANA-ANDREEA
REDACTOR ȘEF-ADJUNCT: ADOMNOAE THEONA-IOANA, ȘAGUNA MICHAEL-SEBASTIAN
SEMNEAZĂ ÎN ACEST NUMĂR: CIORNEA VERONICA, CILIBIU EMA DIMITRA, LUJINSCHE RAREȘ, COTOI ALEXANDRU, BONCEAG AYANNA-GABRIELA, BĂICEANU BIANCA, PLATON IARINA, ONUFREI KSENIA, MARCIUC OCTAVIAN, LUNGU ERIC, TURTĂ ALBERTINA, VLĂDEANU GEORGIANA.

ISSN 2066--0987

KATHARSIS